

***STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE CZERNICHÓW
NA LATA
2019-2029***

Czernichów 2019

Spis treści:

Wstęp.....	6
I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów.....	8
I.1. Dokumenty europejskie.....	8
I.2. Dokumenty krajowe.....	8
I.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.....	9
II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach gminy Czernichów.....	9
II.1. Położenie i powierzchnia gminy Czernichów.....	9
II.2. Ludność gminy Czernichów.....	12
III. Diagnoza warunków życia mieszkańców gminy Czernichów – środowisko naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.....	15
III.1. Środowisko naturalne gminy Czernichów.....	15
III.2. Historia oraz środowisko kulturowe gminy Czernichów.....	18
III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w gminie Czernichów.....	20
III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna gminy Czernichów.....	28
III.5. Usługi publiczne na terenie gminy Czernichów (oświata, służba zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, organizacje pozarządowe).....	30
III.6. Sytuacja gospodarcza w gminie Czernichów.....	33
IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	36
IV.1. Ubóstwo.....	36
IV.2. Bezrobocie.....	37
IV.3. Przemoc w rodzinie.....	38
IV.4. Niepełnosprawność.....	42
IV.5. Długotrwała lub ciężka choroba.....	46

<i>IV.6. Uzależnienia.....</i>	<i>46</i>
<i>IV.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. ....</i>	<i>48</i>
<i>V. Pomoc społeczna w gminie Czernichów.....</i>	<i>49</i>
<i>V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Czernichów. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....</i>	<i>51</i>
<i>V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS w Czernichowie. ....</i>	<i>52</i>
<i>V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez GOPS w Czernichowie.....</i>	<i>58</i>
<i>V.4. Ramy finansowe działalności GOPS Czernichów. ....</i>	<i>63</i>
<i>V.5. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminie Czernichów.....</i>	<i>65</i>
<i>VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Czernichów.....</i>	<i>66</i>
<i>VI.1. Ocena warunków życia w gminie Czernichów. ....</i>	<i>67</i>
<i>VI.2. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....</i>	<i>69</i>
<i>VI.3. Stopień partycypacji mieszkańców w życiu społecznym.....</i>	<i>72</i>
<i>VI.4. Działania i inicjatywy lokalne oczekiwane przez mieszkańców. ....</i>	<i>74</i>
<i>VI.5. Problem uzależnień na terenie gminy Czernichów. ....</i>	<i>75</i>
<i>VI.6. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Czernichów. ....</i>	<i>76</i>
<i>VI.7. Problemy rodzin z dziećmi w gminie Czernichów. ....</i>	<i>77</i>
<i>VI.7.1 Potrzeba instytucjonalnego wsparcia rodziców w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie gminy Czernichów. ....</i>	<i>78</i>
<i>VI.8. Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Czernichów. ....</i>	<i>79</i>
<i>VI.9. Problemy osób starszych w gminie Czernichów.....</i>	<i>80</i>
<i>VI.10. Problemy dzieci i młodzieży w gminie Czernichów.....</i>	<i>81</i>
<i>VI.11. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców gminy Czernichów.....</i>	<i>82</i>

VI.12. *Propozycje działań, które powinien podejmować samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych.....82*

VII. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 – 2029..... 84*

I. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Czernichów.....86

I.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży. 87

II. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku wykluczenia społecznego w gminie Czernichów. 88

II.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej. ...88

*II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie utrwalania się stanu ubóstwa w gminie Czernichów.
.....88*

II.3. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.....89

III. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w gminie Czernichów.....90

III.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Czernichów.....90

III.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Czernichów.....91

VIII. *Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019-2029..... 92*

VIII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów.....98

VIII. 2. Źródła finansowania. 98

Spis wykresów: 99

Spis tabel: 101

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 – 2029 jest dokumentem określającym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie gminy. Wskazuje ona priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i je zminimalizować. Zdiagnozowanie i określenie najważniejszych problemów społecznych stanowiło podstawę do wskazania metodologii rozwiązania zidentyfikowanych trudności i problemów społecznych, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na gminę.

Opracowana strategia stanowić będzie punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów, których realizacja powinna przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych oraz do niwelowania różnic i dysproporcji społecznych. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Czernichów na lata 2019 – 2029* została opracowana, przy aktywnym wsparciu, pomocy i konsultacji pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie. Niezwykle ważne było także pozyskanie informacji od mieszkańców gminy Czernichów na temat występujących problemów społecznych, które umożliwiło trafne wskazanie realnych problemów i trudności występujących na terenie gminy. Na podstawie zdiagnozowanych problemów społecznych przygotowano i opracowano określone kierunki działań, które służyć mają przeciwdziałaniu takim sytuacjom.

Poszukiwanie skutecznych sposobów rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że poszczególne problemy zazwyczaj nie występują pojedynczo a wystąpienie jednego implikuje szereg innych. Przystępując do planowania określonych sposobów rozwiązywania problemów społecznych występujących w gminie konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich powstania. W związku z powyższym najważniejszym zadaniem jest stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej, w celu integracji działań.

Realizacja powyższych celów, w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza:

- ✓ interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, niedostosowanie społeczne,

- ✓ asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- ✓ kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty,
- ✓ partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek „opracowania i realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Art. 16 b wymienionej powyżej ustawy określa istotne elementy, które powinny znaleźć się w Strategii. Skuteczna polityka społeczna powinna opierać się na rozpoznaniu rzeczywistych zjawisk i problemów społecznych występujących w danej społeczności lokalnej. Opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika bezpośrednio z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj Dz.U. z 2018r., poz.1508 ze.zm.)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 - 2029 składa się z czterech zasadniczych części.

- Pierwsza, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o gminie i ludności.
- W drugiej części przedstawiono diagnozę problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.
- Trzecia część prezentuje wyniki badania mieszkańców gminy Czernichów, które ukazują opinie mieszkańców na temat warunków życia w gminie oraz problemów społecznych występujących w gminie.
- Część czwarta określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji.

I. Podstawy formalne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów.

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 – 2029* są zgodne i skorelowane z dokumentami na poziomie Unii Europejskiej, Kraju oraz na poziomie Regionalnym i Lokalnym. W poniższej części zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę i odniesienie do tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

I.1. Dokumenty europejskie.

Najważniejszym i kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia „Europa 2020”. Jest to zaprojektowany na dłuższy okres czasu program rozwoju, który wskazuje na konieczność współpracy państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na problemy, które związane są z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W ramach strategii wskazane zostały trzy kluczowe priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

I.2. Dokumenty krajowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

- ✓ Strategia Długookresowa Kraju Polska 2030.
- ✓ Strategia Średniookresowa Kraju Polska 2020.
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.
- ✓ Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2020.
- ✓ Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2016-2020.

- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego.
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

1.3. Dokumenty regionalne oraz lokalne.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów uwzględnia zapisy poniższych dokumentów regionalnych i lokalnych:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+.
- ✓ Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żywieckiego na lata 2006 – 2020.
- ✓ Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Żywieckim.
- ✓ Strategia Rozwoju Gminy Czernichów na lata 2015-2020+.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach gminy Czernichów.

II.1. Położenie i powierzchnia gminy Czernichów.

Gmina Czernichów położona jest na południowo-wschodniej części województwa śląskiego, północnej części powiatu żywieckiego. Gmina wiejska oddalona jest od siedziby województwa - Katowic o ok. 55 km (w kierunku północno - zachodnim), od Bielska Białej o 25 km (w kierunku zachodnim), natomiast od siedziby powiatu – Żywiec o 9 km (w kierunku południowym). Gmina położona na pograniczu jednostek powiatowych. Sąsiednie gminy to: Bielsko-Biała (powiat grodzki), Kozy, Wilkowice, Porąbka (powiat bielski), Łękawica, Żywiec, Łodygowice (powiat żywiecki). W skład gminy wchodzi 4 sołectwa: Czernichów, Tresna (siedziba Urzędu Gminy), Międzybrodzie Bialskie i Międzybrodzie Żywieckie. Obszar gminy o niewielkiej powierzchni - ok. 55 km² o kształcie wydłużonym, położony jest w przełomowej dolinie rzeki Soły i na stokach wzniesień Beskidu Małego. Gmina Czernichów położona jest w części pasma górskiego Beskidu Zachodniego zwanego Beskidem Małym. Funkcjonujący na tym obszarze Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną (obejmuje obszar całej gminy, z wyłączeniem terenów zabudowanych) jest jednym z kilkadziesiąt obszarów węzłowych w krajowej sieci ekologicznej „ECONET-POLSKA”. Najcenniejszymi obszarami Beskidu Małego są malownicze przełomy rzeki Soły w Tresnej i Międzybrodziu Bialskim. Zostały one wykorzystane pod budowę zapór wodnych w Porąbce (1936 rok) i w Tresnej (1967 rok), dzięki którym powstały dwa jeziora: Międzybrodzie i Żywieckie, zwane „perłami w koronie wierzchów Beskidów”. Naokoło bowiem nich znajdują się szczyty górskie: Czupel (930 m), Magurka (909), Rogacz (899 m), Cisowe Grapy (806 m),

Jaworzyna (861 m), Kościelec (795 m) oraz Żar (761 m). Najniższe położenie gminy to 315 metrów n.p.m., zaś najwyższe - 930 metrów n.p.m.

Podstawową funkcją gospodarczą Gminy Czernichów jest funkcja turystyczno - wypoczynkowa, zaś uzupełniające znaczenie ma rolnictwo i drobną wytwórczość. Istniejące w gminie walory i zasoby środowiska przyrodniczego, dwa sztuczne zbiorniki wodne: Jezioro Żywieckie i Jezioro Międzybrodzkie, kolej linowo terenowa na górę Żar wraz z trasą narciarską oraz Górską Szkoła Szybowcowa „ŻAR” wpływają, poprzez tworzenie doskonałych warunków do całorocznego wypoczynku i rekreacji, na jej dużą atrakcyjność turystyczno-wypoczynkową w różnorodnych, aktywnych formach, tj. turystyki górskiej (pieszej i rowerowej), uprawiania sportów wodnych i zimowych (narciarstwa biegowego i zjazdowego), wędkarstwa, jeździectwa, sportów szybowcowych, lotniarstwa i paralotniarstwa. Zabudowa na obszarze gminy ukształtowała się głównie w dolinie rzeki Soły i jej głównych dopływów, w nawiązaniu do układów komunikacyjnych. Poszczególne sołectwa charakteryzują się zróżnicowaną wielkością i gęstością zaludnienia.

Administracyjnie gmina Czernichów składa się z 4 sołectw: Czernichów, Międzybrodzie Bialskie, Międzybrodzie Żywieckie oraz Tresna.

Sołectwo Czernichów położone jest u podnóża zapory w Tresnej, na lewym brzegu Soły, w dolinie potoku Roztoka na stoku Suchego Wierchu.

Sołectwo Międzybrodzie Bialskie położone jest na lewym brzegu Soły, w dolinach potoków Ponikiew oraz Duża i Mała Żarnowka, na stokach Rogacza, Magurki i Hrobaczej Łąki, a także obejmuje część góry Żar (na prawym brzegu Soły), gdzie znajduje swój początek elektrownia szczytowo-pompowa Porąbka-Żar. Na terenie sołectwa zlokalizowana jest znaczna część obiektów technicznych elektrowni oraz siedziba dyrekcji. Międzybrodzie Bialskie ma 450-letnią historię, a jego walory jako miejscowości letniskowej znane już były w okresie międzywojennym.

Sołectwo Międzybrodzie Żywieckie położone jest nad południowymi krańcami Jeziora Międzybrodzkiego, w dolinie potoku Isepnica, na stokach Żaru, Cisowych Grap i Rogacza. Na terenie sołectwa zlokalizowana jest Górską Szkoła Szybowcowa „ŻAR” o 60-letniej tradycji, która prowadzi szkolenie i trening w zakresie lotów szybowcowych, a także lotniarstwa i

paralotniarstwa. Od 2003 roku funkcjonuje kolej linowo terenowa na szczyt góry a dla narciarzy udostępniono stok o długości 1800 metrów.

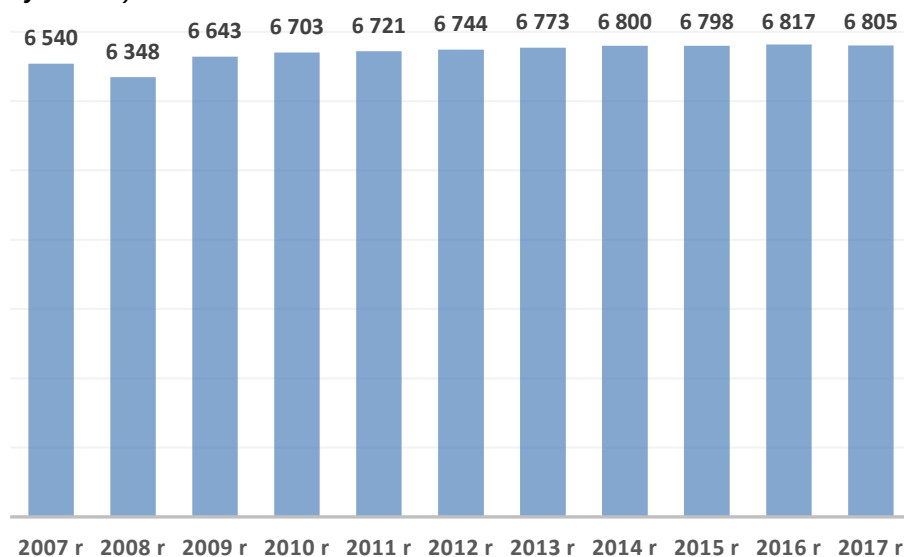
Sołectwo Tresna położone jest nad północną częścią Jeziora Żywieckiego, na stokach Kościelca i góry Przysłop. Na terenie sołectwa zlokalizowana jest siedziba Urzędu Gminy i zlokalizowana jest tutaj zapora wodna z hydroelektrownią „TRESNA” o mocy 21 MW. Na całym obszarze, szczególnie w rejonach zwartej zabudowy, występuje przemieszanie zabudowy mieszkalnej z zagrodową, usługową i wypoczynkową. Zabudowa administracyjno-usługowa skoncentrowana jest głównie wzdłuż drogi wojewódzkiej i wiejskich centrach usługowych. Zewnętrzny układ drogowy zapewnia gminie powiązania z sąsiednimi miastami (Żywiec, Bielsko Biała) oraz z siedzibą województwa (Katowice). Przebiegająca z południa na północ droga wojewódzka łączy wszystkie jednostki wiejskie pomiędzy sobą i zewnętrznie z sąsiednimi miastami, drogi powiatowe biegnące przez centralne części poszczególnych wsi należą do traktów historycznych w Beskidach.

Pokażnym powierzchniowo obszarem funkcjonalnym w przestrzeni gminy jest tzw. Obszar „otwarty” upraw polowych i lasów. Tereny rolne zajmują niewielkie powierzchnie na obrzeżu zabudowy. Zwarte połacie leśne zajmują wszystkie najwyżej położone fragmenty gminy (wzniesienia Beskidu Małego). Gmina o wysokim poziomie lesistości. Cały obszar objęty ochroną prawną w granicach obszaru chronionego Parku Krajobrazowego Beskidu Małego wraz z otuliną. Poza obszarem dolinym rzeki Soły z kaskadą zbiorników wodnych i dolinami środkowych i dolnych odcinków jej dopływów, tereny stoków wzniesień Beskidu Małego położone są w granicach Parku. Wyraźne zmiany w naturalnej przestrzeni powstały w wyniku budowy kaskady zbiorników wodnych wraz z infrastrukturą techniczną. W latach 70-tych XX wieku rozpoczął się intensywny proces przebudowy starej drewnianej zabudowy wiejskiej na bezstyłową zabudowę jednorodzinną oraz zagospodarowanie związane z działalnością gospodarczą i wypoczynkową, co doprowadziło do przemieszania zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej i wypoczynkowej.

II.2. Ludność gminy Czernichów.

Obszar gminy Czernichów zamieszkiwało według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2017 roku – 6 805 osób, w tym 3 508 kobiet co stanowiło 51,6% ogółu mieszkańców gminy oraz 3 297 mężczyzn – 49,4% ogółu mieszkańców gminy Czernichów. Według danych statystycznych liczba ludności od wielu lat wykazuje tendencję rosnącą. W porównaniu do danych z 2007 roku liczba mieszkańców gminy Czernichów zwiększyła się o 265 osoby. Wzrost liczby mieszkańców gminy Czernichów związany jest przede wszystkim z dodatnim przyrostem naturalnym jak i saldem migracji. W stosunku do innych miejscowości powiatu żywieckiego jest to jedna z najmniejszych ludnościowo gmin, a jej mieszkańcy stanowią ok. 4,5% ogółu mieszkańców powiatu. Gęstości zaludnienia w gminie, ze względu na małą powierzchnię i wysoki udział terenów leśnych, jest jedną z niższych w powiecie. Charakterystycznym elementem jest nadwyżka kobiet nad mężczyznami - w gminach powiatu jedynie miasto Żywiec i gmina Lipowa ma wyższy wskaźnik.

Rysunek 1. Liczba mieszkańców gminy Czernichów w latach 2007 – 2017 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Około 50% liczby mieszkańców zamieszkuje miejscowość Międzybrodzie Bialskie i jest to najgęściej zaludniona wieś. Pod względem struktury ludności występuje wyraźne zróżnicowanie poszczególnych wsi. Wieś Międzybrodzie Żywieckie charakteryzuje się najwyższym udziałem młodszych roczników (w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym). Najstarszą pod względem wiekowym jest wieś Tresna. Struktura wiekowa ludności zamieszkującej gminę Czernichów różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców

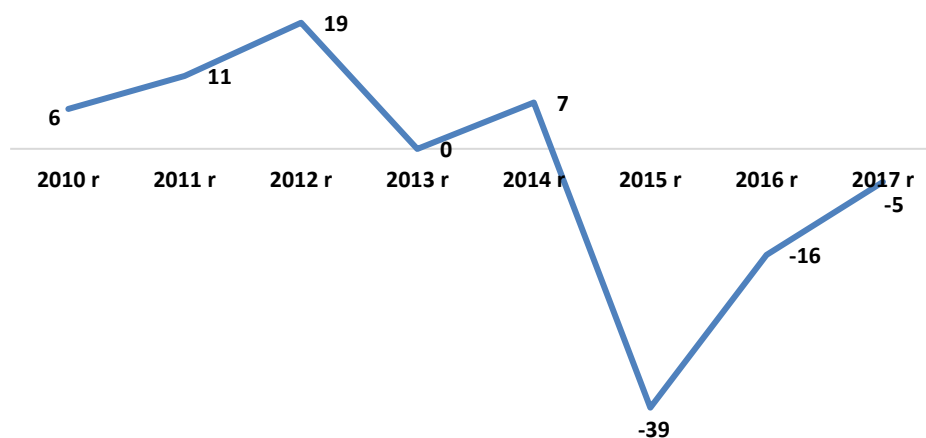
całego powiatu żywieckiego. Mieszkańcy gminy Czernichów są statystycznie starsi od mieszkańców powiatu żywieckiego. W gminie Czernichów odnotowano mniejszy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i większy odsetek starszych osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1. Ludność gminy Czernichów oraz powiatu żywieckiego według kategorii na koniec 2017 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	gmina Czernichów	powiat żywiecki
w wieku przedprodukcyjnym	16,6%	18,7%
w wieku produkcyjnym	62,3%	62,0%
w wieku poprodukcyjnym	21,1%	19,4%

Przyrost naturalny w ostatnim dziesięcioleciu ulegał wahaniom. Od 2014 roku notuje się mniejszą liczbę narodzin niż zgonów, co pośrednio związane jest z usytuowaniem na terenie gminy dwóch zakładów opiekuńczo – leczniczych.

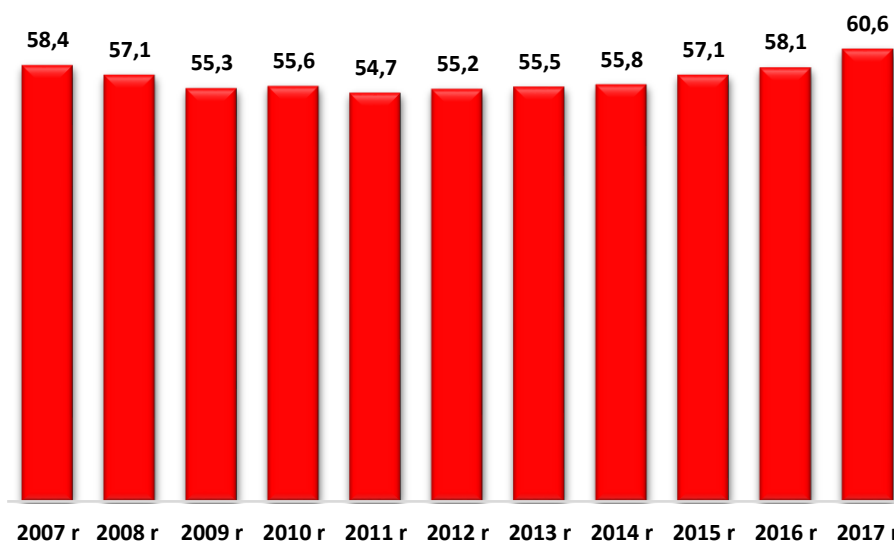
Rysunek 2. Przyrost naturalny w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku emerytalnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika stopniowo wzrasta, osiągając w 2017 roku 60,6 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie

demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Warto jednak zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Czernichów jest niższy niż w powiecie żywieckim oraz w województwie Śląskim, który wynosił odpowiednio 61,4 oraz 63,8.

Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Czernichów w latach 2007-2016. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).

W 2017 roku saldo migracji wewnętrznych dla gminy Czernichów było dodatnie i wyniosło 2. Więcej mieszkańców osiedla się w gminie Czernichów niż się z niej wyprowadza. W tym samym okresie notuje się także dodatnie saldo migracji zagranicznych.

Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji wewnętrznych
2010 r.	1
2011 r.	5
2012 r.	10
2013 r.	-3
2014 r.	5
2015 r.	-30
2016 r.	17
2017 r.	2

Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	saldo migracji zagranicznych
2010 r.	3
2011 r.	2
2012 r.	0
2013 r.	1
2014 r.	0
2015 r.	0
2016 r.	2
2017 r.	2

III. Diagnoza warunków życia mieszkańców gminy Czernichów – środowisko naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.

III.1. Środowisko naturalne gminy Czernichów.

Gmina Czernichów położona jest w zakątkach przełomowej rzeki Soły, w najpiękniejszych obszarach makroregionu Beskidu Zachodniego zwanego Beskidem Małym, wśród gór i jezior. W jej skład wchodzi cztery sołectwa: Międzybrodzie Bialskie, Międzybrodzie Żywieckie, Czernichów oraz Tresna. Na jeziorach Międzybrodzkim i Żywieckim można uprawiać sporty wodne i wędkarstwo. Mieszkańcy i turyści zimą mogą skorzystać ze stoków narciarskich. Na terenie gminy funkcjonuje całoroczna kolejka linowo - terenowa prowadząca na Górę Żar, dzięki której można zobaczyć z góry nie tylko całą gminę wraz z należącymi do niej sołectwami, ale również panoramę Śląska. Ze szczytów Beskidu Małego, tzn. min.: Czupel (930 m n.p.m.), Magurka (909 m n.p.m.), Rogacz (899 m n.p.m.), Żar (761 m n.p.m.) można zobaczyć całą panoramę Beskidu Małego, Śląskiego i Żywieckiego, a nawet Tatry. Przełomy rzeki Soły wykorzystano do budowy dwóch zapór/elektrowni w Porąbce oraz w Tresnej. Dzięki zaporom powstały przepięknie położone sztuczne jeziora: Międzybrodzkie i Żywieckie. W 1978 r. na szczycie góry Żar zbudowano zbiornik wodny, a wewnątrz góry podziemną elektrownię szczytowo-pompową o największym na świecie spadzie wody - 440 m, unikalny w skali światowej obiekt energetyczny.

Obszar gminy o urozmaiconej konfiguracji charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi opartymi o harmonijnie łączące się tereny leśne, powierzchnie wodne sztucznych zbiorników wodnych, doliny cieków wodnych z wiejskim osadnictwem. Zwarte kompleksy leśne występują we wschodniej i zachodniej części gminy. Dużymi walorami charakteryzują się również obszary lasów pociętych w centralnej części gminy. Obszar rolniczo

- leśny, w który wpisuje się sieć osadnicza jest pod względem krajobrazowym w niewielkim stopniu zdegradowany. Główne dominanty ekspozycji krajobrazu w gminie to: zbiorniki zaporowe w dolinie Soły, praktycznie rozcinające w kierunku południkowym teren Gminy na dwie odrębne funkcjonalnie części oraz masyw Góry Żar z bogatą i różnorodną infrastrukturą i szerokimi panoramami widokowymi, skierowanymi na znaczną część Beskidu Małego, Kotliny Żywieckiej oraz odległe pasma Beskidu Żywieckiego. W krajobrazie Gminy przeważa krajobraz leśny w postaci zarówno wielkich kompleksów leśnych o powierzchni przekraczającej 1000 ha, obejmujących swoim zasięgiem całe masywy górskie (pasmo Czupła z Hrobaczą Łąką, Wielkiego Cisownika z Jaworzyną), jak również mniejszych enklaw leśnych rozrzuconych na terenie całej gminy, głównie na zboczach jarów i głęboko wciętych dolin lokalnych cieków wodnych. Szczególnym rodzajem terenów leśnych są liczne zadrzewienia w strefie przybrzeżnej zbiorników zaporowych występujące jako lasy łąkowe i zarośla wiklinowe. Uzupełnieniem jest krajobraz kulturowy otwarty upraw rolniczych, wód, łąk, pastwisk i ogrodów oraz kulturowo przekształcony układ osiedleńczy w postaci terenów osadniczych zabudowy mieszkaniowej i usługowej, sieci dróg i obiektów hydrotechnicznych rozłożony w dolinie Soły, dolnych odcinkach jej dopływów i na stokach otaczających wzniesień. Urozmaicona rzeźba terenu, duże wysokości względne, znaczne nachylenia, gęsta sieć hydrograficzna wskazują na wysokie walory krajobrazowe oraz występowanie licznych obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych, co m.in. sprawiło, iż obszar gminy został włączony do Parku Krajobrazowego Beskidu Małego i jego otuliny.

Park Krajobrazowy Beskidu Małego - wschodnia i zachodnia część obszaru gminy leży na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, a pozostała w granicach jego otuliny. Dla obszaru Parku Krajobrazowego Beskidu Małego (PKBM) obowiązują przepisy odrębne zawarte w Rozporządzeniu nr 9/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16.06.1998r. w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, zmienionym Rozporządzeniem nr 23/98 Wojewody Bielskiego z dnia 17.12.1998r. Celem utworzenia Parku było zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Beskidu Małego w warunkach racjonalnego gospodarowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Utworzono także otulinę PKBM, której celem zachowanie harmonijnego krajobrazu oraz zabezpieczenie PKBM przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych. Zgodnie z § 3 Rozporządzenia, w celu zapewnienia warunków dla właściwych form ochrony i kształtowania środowiska, przy równoczesnym rozwoju funkcji

dydaktyczno - naukowych, turystycznych i rekreacyjnych, na terenie Parku i jego otuliny obowiązuje stosowanie następujących ogólnych zasad i kierunków działania:

- ✓ ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- ✓ ochrona środowiska i krajobrazu przed: zakłóceniami stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej, zanieczyszczeniami powietrza oraz zakłóceniami harmonii w krajobrazie;
- ✓ czynna ochrona środowiska poprzez: likwidację lub ograniczenie na terenie Parku działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska, prawidłową politykę przestrzenną, utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;
- ✓ prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej i łowieckiej w sposób umożliwiający realizację celów wymienionych w §1 rozporządzenia.

ECONET - obszar gminy znajduje się w zasięgu sieci ekologicznej ECONET-PL, część gminy (w granicach PKBM) znajduje się w obszarze węzłowym o znaczeniu krajowym - 30K Beskidu Małego. Tutejszy obszar ECONET - POLSKA połączony jest szerokim korytarzem ekologicznym z Obszarem Beskidu Żywieckiego rangi międzynarodowej. W zakresie ochrony przyrody i krajobrazu ECONET - POLSKA uwzględnia:

- ✓ zachowanie istniejącej zieleni naturalnej i półnaturalnej w postaci zadrzewień łągowych,
- ✓ wzdłuż większych potoków oraz zadrzewień śródpolnych,
- ✓ zachowanie istniejącej zieleni urządzonej wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- ✓ zalesienia gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa celem zwiększenia zasobów leśnych gminy,
- ✓ występowanie obszarów o predyspozycjach do powstawania osuwisk, w tym również obszary osuwiskowe czynne bądź ustabilizowane.

W związku z tym przy ewentualnym przeznaczeniu na cele zabudowy mieszkaniowej, usługowej itp. terenów położonych na zboczach (stokach) wzniesień lub u ich podnóży należy uwzględnić możliwość występowania ruchów masowych (osuwisk, obrywów, splezywania gruntów itp.). Na terenie ostoi Beskidu Małego znajdują się siedliska kluczowe o unikatowej wartości. Ostoja ta jest elementem sieci NATURA 2000, tak ze względu na obecność gatunków chronionych Dyrektywą Rady Europy o Ochronie Ptaków (Dyrektywa Ptasia), jak i występowaniu siedlisk chronionych.

III.2. Historia oraz środowisko kulturowe gminy Czernichów.

Tereny dzisiejszej Gminy Czernichów wraz z całą Żywiecczyzną do połowy XV wieku należały do Księstwa Oświęcimskiego. Przez jakiś czas tereny położone w dorzeczu górnej Soły były w posiadaniu rycerskiego rodu Strzałów, a następnie przeszły w ręce awanturników i rozbójników - Skrzyńskich. Skrzyńscy opanowali zamki w Barwałdzie i w Żywcu na Grojcu oraz na górze Bukowiec w pobliżu Wołka, skąd dokonywali łupieżczych napadów na okolicę, w tym na tereny księstw Oświęcimskiego i Zatorskiego. Mieli też swoje dobra na Słowacji. Zamek Wołek, podobnie jak zamek na Grojcu był drewniany, na kamiennych fundamentach. Jego część mieszkalną stanowiły dwa pomieszczenia: jedno o powierzchni 100 m kw., a drugie 35 m kw. Zamek otoczony był murem obronnym, wałem i fosą napełnioną wodą. W roku 1457 Kazimierz Jagiellończyk wykupił Księstwo Oświęcimskie, a w roku 1465 Żywiecczyznę. Ze względu jednak na niepokoje w dalszym ciągu szerzone przez Skrzyńskich, Mikołaj Pieniążek z Witowic - starosta krakowski, wspomagany przez Piotra Komorowskiego - starostę liptowskiego i orawskiego, na polecenie króla Kazimierza Jagiellończyka zdobył i zburzył zamki w Barwałdzie, w Żywcu na Grojcu i zamek Wołek na Bukowcu, na zboczu Bujakowskiego Gronia (749 m). W roku 1467 Kazimierz Jagiellończyk przekazał Żywiecczyznę w darze Piotrowi Komorowskiemu - herbu Korczak. Ostateczna inkorporacja księstw oświęcimskiego i zatorskiego do Polski nastąpiła w roku 1564. Odtąd dopiero granica księstwa oświęcimskiego stała się granicą państwa polskiego, a z dawnych terenów obu księstw utworzony został powiat śląski włączony do województwa krakowskiego. Po inkorporacji księstwa zatorskiego do Polski, Zator stał się siedzibą sądu ziemskiego i miejscem odbywania sejmików przez szlachtę powiatu śląskiego, na których wybierano delegatów obu księstw na sejmik województwa krakowskiego w Proszowicach. Po I rozbiorze Polski władze austriackie dokonywały masowej wyprzedaży dóbr królewskich i kościelnych. W roku 1778 Austria sprzedała w drodze licytacji starostwo zatorskie, jako była własność królów polskich, ostatniemu staroście zatorskiemu Fryderykowi Duninowi za 82 042 zł. W skład tych dóbr w roku 1785 wchodziły: Zator, Kęty, Wadowice, Ponikiew, Kaczyna, Chobot, Koziniec, Rzyki, Porąbka, Międzybrodzie, Brzeszcze, Bujaków, Kobiernice, Bielany, Brzezinka, Dwory, Monowice, stawy pod Lodzenicą, Trzebieńczyce, Piotrowice i Laskowa. Po jego śmierci klucz zatorski był w posiadaniu jego żony Zofii z Małachowskich, a następnie po jej śmierci w roku 1794 Tyszkiewiczów, a z początkiem XIX wieku należał do napoleońskiego generała Stanisława Wąsowicza h. Gozdawa. Żona generała Tekla, z domu Potocka, mocno zrujnowany

zamek zatorski gruntownie wyremontowała. Po Wąsowiczach w roku 1817 zamek wraz z miastem i dobrami zatorskimi przeszedł w posiadanie krewnych Wąsowiczowej, Potockich. W okresie porozbiorowym. Zator zaczął podupadać. Nazwa księstwa została jednak włączona do tytułatury cesarza austriackiego. Austria dla prawnego uzasadnienia i usprawiedliwienia dokonanego zaboru ziem polskich, powoływała się nie tylko na przelotną przynależność do Węgier księstw ruskich - Halicza i Włodzimierza, ale przypomniano też, że księstwa zatorskie i oświęcimskie, jako księstwa hołdownicze, przez jakiś czas przynależne były do Czech, będących składową częścią monarchii austriackiej. Stąd wynika nazwa zagarniętych przez Austrię ziem: Królestwo Galicji i Lodomerii z księstwami oświęcimskim i zatorskim i włączenie tych ziem w roku 1820 do powołanego na Kongresie Wiedeńskim Związku Niemieckiego, czyli federacji terytoriów pod zwierzchnictwem Austrii. Okres ten trwał do roku 1850 i cechował się nasileniem akcji germanizacyjnej objawiającej się m.in. wprowadzeniem j. niemieckiego nawet do urzędów szczebla gromadzkiego. Wynika z tego, że tereny dzisiejszej wsi Międzybrodzie Bialskie (do 1924 roku Międzybrodzie Kobiernickie i Międzybrodzie Lipnickie jako tzw. królewszczyzny) po inkorporacji w roku 1564, włączone zostały do powiatu śląskiego, zaś Międzybrodzie Żywieckie, Czernichów i Tresna wchodziły w skład dóbr magnackiej rodziny Komorowskich (1467 - 1624), następnie królewskiej rodziny Wazów (1624 - 1676), Wielopolskich (1676 - 1838) i Habsburgów (1838 - 1945). W zakresie zaś wykonywania obowiązków poddańczych do założonego przez Komorowskich klucza folwarcznego w Starym Żywcu. Po I rozbiórce Polski w roku 1772 Myślenice, Oświęcim, Żywiec i Wadowice należały do cyrkułu myślenickiego, W roku 1819 siedziba tego cyrkułu przeniesiona została do Wadowic. W roku 1867 cyrkuł wadowicki rozpadł się na 4 starostwa: bialskie, wadowickie, myślenickie i żywieckie. W roku 1908 powstało starostwo oświęcimskie, utworzone z części starostwa bialskiego i wadowickiego. Międzybrodzie Kobiernickie i Lipnickie należały do powiatu bialskiego. W roku 1867 powstały w Galicji gminy jednowioskowe z wójtem i przysiężnymi na czele. Przetrwały one do 1933 roku. Od roku 1934 powstawały gminy zbiorowe. Od 1934 roku Międzybrodzie Żywieckie, Czernichów i Tresna włączone zostały do gminy z siedzibą w Sporyszu. Należały do niej również Isep, Moszczanica, Oczków, Pewel Mała, Przyłęków, Świnna, Trzebinia i Zadziele. Władzę w gminie sprawowała wybierana na 4 lata rada gminy, a organem wykonawczym był wójt i zarząd. Stan taki przetrwał do roku 1950. W marcu 1950 sejm uchwalił ustawę o terenowych organach jednolitej władzy państwowej. Likwidacji uległy organy wójtów, burmistrzów, starostów i wojewodów i ich zarządów. Ich rolę władzy wykonawczej przejęły prezydya rad narodowych wszystkich

szczebli. W skład prezydium wchodził przewodniczący prezydium, jego zastępcy, sekretarz oraz członkowie, powoływania przez radę. Było to wyraźne odejście od monteskiuszowskiej zasady trójpodziału władzy. 18 stycznia 1950 roku uchwałą MRN na podstawie rozporządzenia Ministra Administracji Państwowej granice miasta Żywca zostały powiększone o gromady: Kocurów, Sporysz, Isep, Zabłocie oraz przysiółek Pawlusie. Wynika z tego, że Sporysz przestał być siedzibą gminy zbiorowej, a terytorium gminy zostało okrojone. W 1954 roku nastąpiła zmiana podziału administracyjnego na szczeblu gminnym. W miejsce dotychczasowych dość dużych gmin zbiorowych powstają jednostki terytorialnie mniejsze, a w nich gromadzkie rady narodowe przeważnie 2 - 3 wioskowe. Siedzibą nowej gromadzkiej rady narodowej stała się teraz Tresna, obejmująca zasięgiem Tresną, Czernichów i Międzybrodzie Żywieckie. Władzą w takiej gromadzie była Gromadzka RN, a jej organem wykonawczym kilkusobowe prezydium. W 1961 roku powstała Czterowioskowa gmina (Czernichów, Tresna, Międzybrodzie Bialskie i Międzybrodzie Żywieckie) z siedzibą w Czernichowie. W 1973 r. była kolejna reorganizacja. Nastąpił nawrót do gminnych rad narodowych z przewodniczącym rady na czele i wyraźne rozdzielenie władzy gminnej na uchwałodawczą (GRN) i wykonawczą (naczelnik gminy i podporządkowany mu urząd). W roku 1990 po przemianach społeczno-politycznych w Polsce, zmianie ustroju i transformacji ustrojowej odbyły się nowe demokratyczne w pełni wybory do rad gmin. Nowa ustawa gminna przywróciła Urząd Wójtowski i Zarządy Gmin, jako organy wykonawcze, natomiast Rady Gmin pozostały organami uchwałodawczymi i kontrolnymi.

III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w gminie Czernichów.

Kultura, sport i rekreacja

Niezastąpionymi elementami życia wielu mieszkańców gminy Czernichów są kultura i sport, dlatego też wspierany jest rozwój życia kulturalnego i dyscyplin sportowych. Ważnym zagadnieniem w tej kwestii, jest systematyczne tworzenie i rozbudowa niezbędnej bazy kulturalnej i sportowej w gminie. Nowe zaplecze sportowe już przyczyniło się do poprawy warunków uprawiania sportu, a w przyszłości może zaowocować osiągnięciem znaczących sukcesów przez młodzież oraz pomoże zwiększyć zainteresowanie mieszkańców uprawianiem sportu. Gmina pracuje także nad stworzeniem warunków i możliwości rozwijania zainteresowań kulturalnych mieszkańców poprzez stworzenie atrakcyjnej oferty, która będzie

uwzględniała zainteresowania potencjalnych uczestników. Głównym celem gminy Czernichów jest więc inicjowanie i organizowanie projektów własnych, współpraca ze środowiskami oświatowymi, kulturalnymi i sportowymi, realizacja ich potrzeb i oczekiwań oraz zachęcanie lokalnej społeczności do podejmowania różnorodnych form aktywności. Działalność sportowo – kulturalną na rzecz mieszkańców gminy Czernichów realizują przede wszystkim:

- ✓ Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Czernichowie;
- ✓ Centrum Kultury w Międzybrodziu Żywieckim;
- ✓ Gminna Biblioteka Publiczna w Czernichowie z filią w Międzybrodziu Bialskim oraz Międzybrodziu Żywieckim;
- ✓ szkoły podstawowe i przedszkola;
- ✓ organizacje pozarządowe;
- ✓ inne (np. koła sportowe)

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Czernichowie.

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Czernichowie jest samorządową instytucją kultury powołaną do życia 1 stycznia 2017 r. Organizuje oraz współorganizuje wiele imprez kulturalnych w gminie Czernichów. Ośrodek skupia się na realizacji zadań z zakresu ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz sportu, kształtowaniu kompetencji kulturowej oraz inspiracji aktywnych form uczestnictwa w kulturze i w zajęciach ruchowych. Działalność sportowo – rekreacyjną gmina Czernichów prowadzi w oparciu o bazę, na którą składają się:

- ✓ Boisko sportowe wraz z zapleczem w Czernichowie przy ul. Spacerowej 7. O powierzchni 289,50m²
- ✓ Kompleks sportowy Moje Boisko - Orlik 2012 wraz z zapleczem w Międzybrodziu Bialskim przy ul. Sportowej 21.
- ✓ Otwarty obiekt sportowy w Międzybrodziu Bialskim mieści się przy ul. Sportowej 17.
- ✓ Boisko sportowe w Międzybrodziu Żywieckim mieści się przy ul. Energetyków 7

Centrum Kultury w Międzybrodziu Żywieckim.

W ramach Centrum Kultury funkcjonuje Izba Regionalna w Międzybrodziu Bialskim. W Izbie Regionalnej zgromadzono przedmioty dawnego sprzętu gospodarstwa domowego, eksponaty rolnicze, rzemieślnicze i stroje ludowe, pochodzące z terenu całej gminy. Godne polecenia są wyjątkowe zbiory pism i starych fotografii. W większości prezentowane przedmioty, mają ok. 100 lat. W Centrum Kultury odbywają się między innymi takie zajęcia jak: balet, zumba, język angielski, zajęcia plastyczne, taniec nowoczesny, karate, nauka gry na gitarze, nauka gry na skrzypcach, aerobic – fitness, nauka gry na instrumentach dętych i klawiszowych.

Towarzystwo Miłośników Międzybrodzia

Założone w 1985 roku. Towarzystwo ma pod swoją pieczę Izbę Regionalną znajdującą się w Centrum Kultury w Międzybrodziu Bialskim. Izba powstała w 2008 roku. Towarzystwo ma tam ekspozycję stałą, złożoną z dawnych narzędzi i sprzętów gospodarstwa domowego. Są też wystawy czasowe.

Ważną instytucją realizującą zadania własne Gminy Czernichów w zakresie kultury, jest **Gminna Biblioteka Publiczna w Czernichowie**. Ze struktur Biblioteki, zostały wyodrębnione jej filie w Międzybrodziu Bialskim oraz Międzybrodziu Żywieckim. Instytucje te działają na rzecz lokalnej społeczności, wspierając rozwój edukacyjny dzieci i młodzieży z terenu gminy Czernichów. W ramach swej oferty Biblioteka zachęca do korzystania z wypożyczalni oraz czytelni, oferując bogaty zbiór woluminów.

Zespoły i Stowarzyszenia funkcjonujące na terenie gminy Czernichów

➤ PTTK "ZaŻarci"

Organizacja turystyczna, zrzeszająca miłośników turystyki i krajoznawstwa z terenu gminy Czernichów o różnej rozpiętości wiekowej.

➤ Stowarzyszenie „Mała Szwajcaria”

Celem Stowarzyszenia jest: promocja oraz wszechstronny i zrównoważony rozwój: społeczny, kulturalny i gospodarczy gminy Czernichów, poprawa warunków życia i integracja społeczności gminy Czernichów oraz prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej,

zwłaszcza w zakresie inicjowania, wspierania i pomocy w przedsięwzięciach edukacyjno-kulturalnych, w szczególności na rzecz dzieci i młodzieży oraz osób starszych.

➤ ***Eko-europejskie Stowarzyszenie Miłośników Regionu Podbeskidzia “Kultura Krajobrazu” w Czernichowie***

Działalność Stowarzyszenia ukierunkowana jest na popularyzowanie szeroko pojętej kultury krajobrazu i zagadnień dotyczących ochrony środowiska naturalnego oraz działania wspomagające ochronę dziedzictwa kulturowego naszego regionu, jego historii i tradycji.

➤ ***Teatr lalek i kukielkowy skansenik z muzyką ludową***

Skansenik – Teatrzyk Lalkowy zbudowany został z myślą o występach w placówkach oświatowych; szkołach, przedszkolach, Domach Kultury, bibliotekach, dożynkach, festynach itp.

➤ ***Liga Orlik Międzybrodzie Bialskie jest Grupą OPP nr 57 współpracująca z Fundacją SEDEKA***

Grupa OPP nr 57 „Liga OMB” działa na polu ochrony i promocji zdrowia, wypoczynku dzieci i młodzieży, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, sportu oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Głównym celem Grupy OPP jest działalność na rzecz dzieci i młodzieży ze wsi Międzybrodzie Bialskie.

➤ ***Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów***

Stowarzyszenie integruje środowisko ludzi dojrzałych: emerytów i rencistów. Skupia tych ludzi, którzy po zakończeniu aktywności zawodowej czynnie uczestniczą w życiu społeczności lokalnej. Wspólnie spędzają czas wolny na spotkaniach, wyjazdach. Inspirują się wzajemnie do rozwoju osobistego.

➤ ***Koło Pszczelarzy Międzybrodzie – Czernichów***

Koło Pszczelarzy Międzybrodzie Bialskie - Czernichów w swoich szeregach skupia pszczelarzy z czterech sołectw gminy.

➤ ***Klub Modelarstwa Lotniczego Żar w Międzybrodziu Żywieckim***

Do modelarni uczęszczają zarówno uczniowie szkoły podstawowej jak również osoby dorosłe. Klub ŻAR organizuje wystawy, konkursy, pokazy oraz prowadzi zajęcia teoretyczne i praktyczne z zakresu budowy samolotów itp. W klubie już od ponad 30 lat mogą rozwijać swoje zainteresowania fani modelarstwa lotniczego w różnym wieku.

➤ ***Stowarzyszenie do Współpracy Międzynarodowej Soła***

Celem Stowarzyszenia Soła jest podjęcie szeroko rozumianej współpracy z mieszkańcami innych gmin w kraju i za granicą. Obszar współpracy dotyczy dziedzin z obszaru: kultury, sportu i rekreacji, turystyki i wypoczynku, promowania rodzimego folkloru i tradycji, upowszechniania wiedzy o gminie Czernichów i regionie żywieckim, ekologii i ochrony środowiska w tym, wykorzystania odnawialnych źródeł energii, oświaty i nauki, wymiany doświadczeń w zakresie drobnej wytwórczości w celu podniesienia poziomu rozwoju gospodarczego gminy Czernichów. Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez: popularyzację wiedzy o gminie i regionie, nawiązywanie kontaktów z mieszkańcami innych gmin, organizowanie imprez z udziałem mieszkańców innych regionów, wymianę grup dziecięcych i młodzieżowych, kontakty osobiste rodzin zamieszkujących różne regiony, w tym także wspólne spotkania i odwiedziny w rodzinach, wymianę zespołów sportowych i artystycznych działających na terenie współpracujących gmin, organizowanie kursów, wystaw, odczytów, sympozjów, dyskusji, seminariów, pokazów w dziedzinie: kultury, oświaty, sportu, turystyki i rekreacji oraz rozwoju gospodarczego, występowanie z wnioskami i postulatami do organów władzy samorządowej, rządowej, pozarządowej w celu pomocy w realizacji zadań statutowych. Stowarzyszenie prowadzi ożywioną współpracę z Niemiecką Gminą Neunkirchen- Seelscheid z Austriacką Gminą Opponitz i z Angielską Bicester.

➤ ***Koła Gospodyń Wiejskich***

W gminie Czernichów działają od lat, krzewią tradycję i kulturę na terenie gminy i powiatu. Na terenie gminy Czernichów funkcjonują następujące Koła Gospodyń Wiejskich:

- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich Czernichów - Tresna:
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich Międzybrodzie Bialskie:
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich Międzybrodzie Bialskie - Żarnówka:
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich Międzybrodzie Żywieckie.

➤ ***PTG "Sokół"***

Towarzystwo Gimnastyczne "Sokół" zostało założone 7 lutego 1867 roku przez polskich patriotów we Lwowie, w zaborze austriackim. Powstało na wzór "Sokoła" czeskiego założonego przez Mirosława Tyrsa w 1862 roku. Celem Towarzystwa było podniesienie sprawności fizycznej społeczeństwa, kształcenie karność i dyscypliny, rozbudzenie poczucia godności narodowej i osobistej. Powyższe zadania realizowane były, między innymi, przez prowadzenie ćwiczeń gimnastycznych, zabaw i gier ruchowych, nauki strzelania, zawodów sportowych, wycieczek, kursów oraz wykładów z zakresu wychowania fizycznego i wojskowego, a także utrzymanie czyteln i bibliotek. "Sokół" to gniazdo, gdzie mogą działać ludzie, którym bliskie są idee przyjaźni, odpowiedzialności i "czynnej miłości Ojczyzny".

➤ ***Zespół Kolędniczy Roztoka i Roztoka Mała z Czernichowa***

Zespół Kolędniczy Roztoka i Roztoka Mała z Czernichowa to znani na Żywiecczyźnie kolędnicy z szopką, którym już od dziesiątków lat przewodzi Roman Kos.

➤ ***Grupa kolędnicza Herody z Międzybrodzia Żywieckiego***

➤ ***Regionalny Zespół Dziecięcy Jaworzyna z Międzybrodzia Żywieckiego***

Regionalny Dziecięcy Zespół "Jaworzyna" z Międzybrodzia Żywieckiego został reaktywowany w 2003 r. i jest wspaniałą wizytówką kultury i tradycji Podbeskidzia.

➤ ***Górska Kapela Regionalna „Roztoka”***

➤ ***Chór Kamerton z Czernichowa-Tresnej***

➤ ***Chór Międzybrodzianka z Międzybrodzia Bialskiego***

➤ ***Orkiestra Dęta OSP Czernichów-Tresna***

➤ ***Orkiestra Dęta OSP Międzybrodzie Bialskie***

Turystyka

Czernichów to jedna z gmin powiatu żywieckiego, której niewątpliwymi atrakcjami są walory krajoznawczo - turystyczne. Istniejące warunki naturalne, jeziora, szlaki turystyczne, lasy i góry, z których można podziwiać piękno ziemi żywieckiej są gwarancją dobrego wypoczynku. Gmina Czernichów należy do najpiękniejszych i najbardziej atrakcyjnych

turystycznie terenów województwa śląskiego. Lokalny samorząd stara się jak najlepiej wykorzystać unikalne walory przyrodnicze i krajobrazowe Tresnej, Czernichowa, Międzybrodzia Bielskiego i Międzybrodzia Żywieckiego. Miejscowości te są od lat ulubionym miejscem wypoczynku letniego i zimowego wielu mieszkańców naszego regionu, jak również turystów przyjeżdżających tutaj z najdalszych zakątków kraju i z zagranicy. Atutem gminy Czernichów są bardzo korzystne warunki do organizacji wypoczynku indywidualnego i zbiorowego po przystępnych cenach, z dala od miejskiego zgiełku, w pięknych górskich krajobrazach. Do gminy łatwo dojechać z Bielska-Białej, Oświęcimia czy Żywca. Gmina Czernichów to również dobry punkt wypadowy do innych ciekawych miejscowości w regionie, takich jak: Szczyrk, Wisła, Ustroń, Żywiec, Sucha Beskidzka, Wadowice, Oświęcim, Pszczyna czy Bielsko-Biała. W gminie Czernichów na turystów czeka dobrze przygotowana baza noclegowa i gastronomiczna a także wyjątkowe atrakcje, przede wszystkim Góra Żar i Jezioro Międzybrodzkie – niezwykle popularne wśród turystów w sezonie zimowym i letnim, ale niestety wciąż niedoceniane wiosną i jesienią. Tymczasem gmina Czernichów to strefa prawdziwego wypoczynku o każdej porze roku.

Atrakcje turystyczne w gminie Czernichów to między innymi:

- ✓ Park linowy Trollandia.
- ✓ Wyciąg orczykowy na Górze Żar.
- ✓ Kolej linowo - terenowa na Górze Żar.
- ✓ Wyciąg Narciarski Andaluzja w Międzybrodzu Bialskim.
- ✓ Basen - kompleks sportowo rekreacyjny RELAKS.
- ✓ Centrum Sportów Wodnych Halabalula.
- ✓ Górską Szkoła Szybowcowa AP Żar.
- ✓ Boisko i kort tenisowy - kompleks sportowo rekreacyjny RELAKS.
- ✓ Sprzęt wodny, przystań - kompleks sportowo rekreacyjny RELAKS.
- ✓ Trikke na Górze Żar.
- ✓ Zjeżdżalnia pontonowa na Górze Żar.
- ✓ Mountainboard na Górze Żar.
- ✓ Przystań wodna Zatoczka w Międzybrodzu Żywieckim.
- ✓ Przystań wodna w Międzybrodzu Żywieckim.

Gmina posiada niewielki zasób obiektów zabytkowych. Zachowały się nieliczne kapliczki i figury przydrożne oraz przykłady tradycyjnej zabudowy drewnianej. Obiekty wpisane do rejestru zabytków to:

- ✓ Drewniana dzwonnica i przydrożna kaplica w Czernichowie.
- ✓ Dzwonnica drewniana w Tresnej.

Imprezy sportowe odbywające się na terenie gminy Czernichów:

➤ *Diverse Downhill Contest*

Diverse Downhill Contest to największe i najbardziej popularne zawody downhillowe w Polsce, zarówno pod względem frekwencji zawodników jak i kibiców, którzy licznie przybywają oglądać zmagania zjazdowców.

- *Gminne Zawody Strażackie*
- *Gminne Zawody Strzeleckie o Puchar Wójta Gminy Czernichów*
- *Zawody Narciarskie o Puchar Rady Gminy Czernichów*
- *Spartakiada Zimowa dzieci i młodzieży z terenu Gminy Czernichów*
- *Regaty ŻAR*
- *Międzynarodowy Bieg Górski ŻAR*

Szlaki turystyczne w gminie Czernichów

Gmina Czernichów to wspaniałe miejsce dla wielbicieli pieszych wędrówek po górach.

- ✓ Szlak niebieski: Czernichów centrum-Kościelec (795 m npm); Jaworzyna (864 m n.p.m.) Przełęcz Cisowa (805 m npm) Przełęcz Przysłop (810 m.npm).
- ✓ Szlak niebieski: Czernichów centrum-Suchy Wierch (781 m npm); Czupel (933 m npm) Magurka (909 m npm) schronisko PTTK.
- ✓ Szlak niebieski: Międzybrodzie Bialskie centrum; Nowy Świat (szlak zielony z Żarnówki Małej) schronisko PTTK (szlak zielony z Żarnówki Małej).
- ✓ Szlak żółty: Międzybrodzie Bialskie centrum- Międzybrodzie Ponikiew; Magurka (909 m npm), schronisko PTTK.
- ✓ Szlak żółty: Międzybrodzie Bialskie centrum; Międzybrodzie Ponikiew; Magórka (909 m npm) schronisko PTTK.
- ✓ Szlak Żółty: Żarnówka Mała; Hrobacza Łąka (828 m npm).

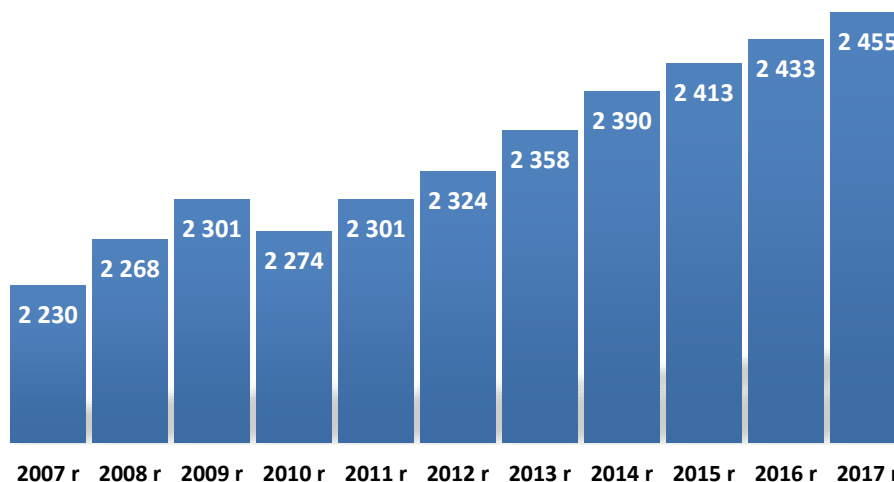
- ✓ Szlak żółty: Tresna I (przystanek PKS); Solisko (635 m npm).
- ✓ Szlak czerwony: Żarnówka Mała PKS; Łazki Żar (767 m npm).
- ✓ Szlak czerwony: Międzybrodzie Bialskie; Rogacz (899 m npm) Łodygowice PKP.
- ✓ Szlak czerwony: Żarnówka Mała PKS; Hrobacza Łąka (828 m npm) schronisko.
- ✓ Szlak zielony: Żarnówka Mała PKS- Przełęcz Przegibek (636 m npm) Gaiki (816 m npm) Szlak zielony: Czernichów centrum - Przyszłop (601 m npm) Łodygowice PKP.

III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz infrastruktura techniczna gminy Czernichów.

➤ Zasoby mieszkaniowe

W ostatnich latach notuje się systematyczny i dynamiczny wzrost budownictwa jednorodzinnego. Zasoby mieszkaniowe gminy wynoszą według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2017 roku 2 455 mieszkań, których łączna powierzchnia wynosi 230 619 m². Przeciętna wielkość mieszkania to 93,9 m². W porównaniu do danych z końca 2007 roku liczba mieszkań wzrosła o 225.

Rysunek 4. Liczba mieszkań na terenie gminy Czernichów w latach 2007– 2017.

Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkaniowych. Aktualnie gminny zasób mieszkaniowy to między innymi 10 mieszkań komunalnych, w tym 1 mieszkanie socjalne.

Podstawą do rozwoju budownictwa mieszkaniowego są z jednej strony grunty przeznaczone pod zabudowę a z drugiej dostępność komunikacyjna i odległość od ośrodków miejskich, z których mieszkańcy coraz chętniej emigrują i osiedlają się na terenach wiejskich. Rozwój

budownictwa mieszkaniowego pociąga za sobą konieczność działań inwestycyjnych w infrastrukturę drogową, wodno - kanalizacyjną i społeczną.

➤ **Infrastruktura komunikacyjna i techniczna gminy Czernichów**

Ze względu na walory lokalizacyjne gmina Czernichów stanowi doskonałą bazę dla inwestorów i turystów. Istniejący system komunikacyjny oparty jest na układzie drogowym, który tworzy sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i lokalnych. Przez teren gminy przebiegają następujące drogi o znaczeniu ponadlokalnym:

- ✓ Droga wojewódzka nr 948 relacji Żywiec - Kobiernice (przebiegająca przez wszystkie miejscowości gminy z południa na północ ulicą Żywiecką) o długości na terenie gminy - 10,05 km,

Drogi powiatowe:

- ✓ Czaniec - Porąbka zaporą
- ✓ Międzybrodzie Bialskie – Żarnówka
- ✓ Międzybrodzie Bialskie – Straconka
- ✓ Zarzecze – Tresna
- ✓ Tresna – Roztoka
- ✓ Międzybrodzie Żywieckie – Żar

Uzupełnieniem systemu komunikacyjnego są drogi gminne lokalne obsługujące wsie i większe skupiska zabudowy oraz drogi dojazdowe obsługujące niewielkie zespoły zabudowy oraz pojedyncze obiekty - o ogólnej długości 390 km, w tym utwardzonych 24 km. Dobrze rozbudowana sieć komunikacyjna zapewnia dogodne połączenia z ośrodkami miejskimi - Żywcem, Bielskiem-Białą, miastami śląska oraz miejscowościami turystycznymi Beskidów.

Przez teren gminy nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Pietrzykowicach w odległości 9 km od gminy.

Na terenie gminy, w miejscowości Międzybrodzie Żywieckie zlokalizowane jest cywilne Lotnisko Żar (kod ICAO:EPZP). Na terenie i w otoczeniu lotniska obowiązują przepisy odrębne jak dla obiektów lotnictwa cywilnego dotyczące zarówno infrastruktury lotniskowej jak i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów sąsiednich.

Gminna sieć wodociągowa i kanalizacyjna jest cały czas w trakcie rozbudowy, w planach zakłada się pełne uzbrojenie terenów podstawowego zainwestowania. Obecny stan, w porównaniu z sąsiednimi gminami jest zadawalający.

Sytuacja gminy w zakresie elektroenergetyki jest dobra. Dostawa energii elektrycznej nie stanowi ograniczenia w rozwoju gminy. W miarę potrzeby istnieje możliwość zwiększenia potencjału istniejących stacji transformatorowych oraz budowa nowych dla projektowanych terenów inwestycyjnych.

Gmina Czernichów jest w wysokim stopniu zgazyfikowana. Nie występują ograniczenia w dostawie i ilości gazu. Ograniczeniem, szczególnie wykorzystania gazu na cele grzewcze, jest cena gazu, dla którego inne (szczególnie paliwa stałe) są konkurencyjne.

Na terenie gminy nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Potrzeby ciepłe pokrywane są z lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła z zastosowaniem indywidualnych systemów grzewczych. Praktycznie cała gmina jest zgazyfikowana i część budynków posiada kotłownie opalane gazem. Reszta mieszkańców będzie korzystać z innych nośników ciepła: piece akumulacyjne elektryczne, olej opałowy, gaz propan butan, paliwa stałe oraz pojedynczo odnawialne i niekonwencjonalne źródła energii.

III.5. Usługi publiczne na terenie gminy Czernichów (oświata, służba zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, organizacje pozarządowe)

Oświata w gminie Czernichów.

Realizując ustawowe zadania gmina Czernichów zapewnia edukację dzieci na poziomie przedszkoli i szkół podstawowych z oddziałami gimnazjalnymi.

Gminny system oświaty tworzą następujące placówki:

- ✓ Szkoła Podstawowa nr 1 w Międzybrodzu Bialskim
- ✓ Szkoła Podstawowa w Międzybrodzu Żywieckim
- ✓ Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czernichowie
- ✓ Szkoła Podstawowa Nr 2 w Międzybrodzu Bialskim
- ✓ Przedszkole w Międzybrodzu Bialskim
- ✓ Przedszkole w Międzybrodzu Żywieckim.

Ochrona zdrowia w gminie Czernichów.

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług. Zadania w zakresie opieki zdrowotnej na terenie gminy Czernichów realizuje:

- ✓ Ośrodek Zdrowia w Międzybrodzu Żywieckim
34-312 Międzybrodzie Żywieckie
ul. Beskidzka 59

- ✓ Ośrodek Zdrowia w Międzybrodzu Bialskim
34-312 Międzybrodzie Bialskie
ul. Ks. Prałata Jana Banasia 9

- ✓ Ośrodek Zdrowia w Czernichowie
34-311 Czernichów
ul. Żywiecka 25

- ✓ Psychiatryczny Zakład Opiekuńczo -Lecznicy
34-312 Międzybrodzie Bialskie
ul. Graniczna 7

- ✓ Ad-Finem Śląskie Centrum Opieki Długoterminowej i Rehabilitacji
34-311 Czernichów
ul. Strażacka 4

Bezpieczeństwo publiczne w gminie Czernichów.

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców i niski stopień przestępczości są jednym z wyznaczników rozwoju i atrakcyjności gminy. Bezpieczeństwo przeciwpożarowe, usuwanie skutków wypadków i klęsk żywiołowych zapewnia mieszkańcom Państwowa Straż Pożarna, którą wspomagają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z terenu gminy.

- ✓ OSP Czernichów - Tresna
- ✓ OSP Międzybrodzie Żywieckie
- ✓ OSP Międzybrodzie Bialskie

Za bezpieczeństwo mieszkańców, w tym porządek i bezpieczeństwo w ruchu drogowym w gminie odpowiada Posterunek Policji w Gilowicach.

Posterunek Policji w Gilowicach na bieżąco realizuje zadania w zakresie:

- przeciwdziałania popełnianiu przestępstw i wykroczeń;
- ujawniania, zapobiegania i zwalczania zjawisk patologii społecznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży;
- kreowania w społeczności lokalnej pozytywnego wizerunku Policji oraz podejmowanych przez Policję działań na rzecz bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- ponadto na bieżąco realizuje zadania w ramach trwających akcji prewencyjnych tj.
  - ✓ Przemocy w Rodzinie „Niebieska Karta”,
  - ✓ Bezpieczny po zmroku,
  - ✓ Niechroniony Uczestnik Ruchu Drogowego,
  - ✓ Bezpieczny Senior,
  - ✓ Bezdomni, wymagający opieki,
  - ✓ Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa,
  - ✓ Dzielnicowy Blżej Nas,
  - ✓ Handel Ludźmi,
  - ✓ Żebractwo,
  - ✓ Prostyucja,
  - ✓ Odblaskowe Sołectwo itp.

Tabela 4. Przestępstwa popełnione w gminie Czernichów w 2017 roku.

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw
kradzież mienia	1
kradzież z włamaniem	0
uszkodzenie mienia	0
uszkodzenie ciała	0
Groźba	0
bójka lub pobicie	0
inne przestępstwa	0

III.6. Sytuacja gospodarcza w gminie Czernichów.

Mimo rozwoju małej przedsiębiorczości w prywatnych firmach na terenie gminy znajduje zatrudnienie niewielki procent ludności. Przeważająca liczba podmiotów gospodarczych to małe, często jednoosobowe firmy. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie ma odzwierciedlenia we wzroście liczby miejsc pracy. Powstają małe prywatne firmy dające zatrudnienie właścicielowi i najwyżej kilku osobom. Wśród istniejących podmiotów najliczniejszą grupę stanowią reprezentanci działu usług - handel hurtowy i detaliczny oraz naprawy. W następnej kolejności podmioty produkcyjne - działalność produkcyjna i budownictwo. Funkcja turystyczno - wypoczynkowa stwarza przede wszystkim sezonowe miejsca pracy. Większość podmiotów gospodarczych (prawie 50%) prowadzi swoją działalność na terenie Międzybrodzia Bialskiego. Na terenie gminy nie ma dużych zakładów przemysłowych, znajdują się natomiast takie istotne dla gminy firmy jak:

w Międzybrodzu Bialskim:

- ✓ Wytwórnia Makaronów - „Makarony Międzybrodzkie”,
- ✓ Zespół Elektrowni Wodnych Porąbka „Żar” który zatrudnia około 160 osób,
- ✓ Zakład Usługowo - budowlany ZRiB.
- ✓ Psychiatryczny Zakład Opiekuńczo - Leczniczy

w Czernichowie:

- ✓ Zakład Cukierniczo - Piekarniczy
- ✓ Ad-Finem Śląskie Centrum Opieki Długoterminowej i Rehabilitacji

w Międzybrodzu Żywieckim:

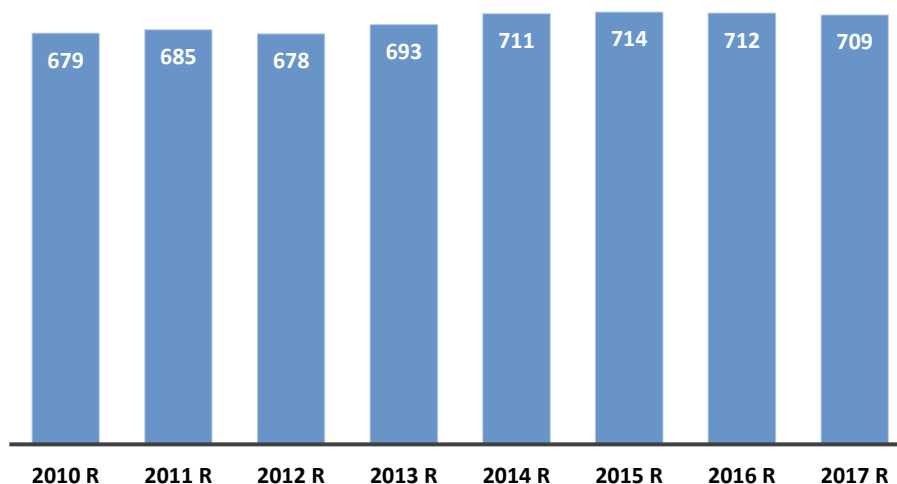
- ✓ Górską Szkoła Szybowcowa,
- ✓ Polskie Koleje Linowe,

Na teren całej gminy funkcjonują ośrodki wczasowo - wypoczynkowe, stwarzające przede wszystkim sezonowe miejsca pracy oraz obiekty i instytucje administracji samorządowej i państwowej.

Według danych GUS na koniec 2017 roku na terenie gminy Czernichów funkcjonowało 709 podmiotów gospodarczych, 72 spółki, w tym 40 spółek handlowych oraz 25 spółek cywilnych. Działalność gospodarczą prowadziły 584 osoby. Liczba podmiotów gospodarczych na przestrzeni lat ulega systematycznemu wzrostowi. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba

podmiotów zwiększyła się o 30. Przedstawiony wykres ukazuje rozkład liczby przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich lat oraz dynamikę wzrostu liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2017 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w gminie Czernichów stanowią firmy działające w branżach: handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo, działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi oraz przetwórstwo przemysłowe. Poniższa tabela przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w gminie Czernichów.

Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w gminie Czernichów na dzień 31.12.2017r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Sekcja PKD	Liczba podmiotów
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	155
Sekcja F – Budownictwo	112
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	96
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	83
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	43
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	42
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	42

Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	25
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	22
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	21
Sekcja P – Edukacja	20
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14
Sekcja J - Informacja i komunikacja	11
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami	5
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	1
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	0

W gminie Czernichów dominują przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2017 roku odnotowano 686 podmiotów gospodarczych co stanowi – 96,7%. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 19. Na terenie gminy działają 4 podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 50 pracowników.

IV. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, które występują na terenie gminy Czernichów. Głównym założeniem niniejszej strategii było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej gminy Czernichów, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania.

IV.1. Ubóstwo

Transformacja systemowa, która rozpoczęła się w Polsce w latach 80. i na początku lat 90. ujawniła wiele zjawisk, które do tej pory pozostawały na marginesie społecznego zainteresowania. Jednym z nich jest zjawisko ubóstwa.

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji.

„Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują, poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu węższym i szerszym. W ujęciu węższym - ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne. Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia.

Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo - skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Ze względu na etiologię, pochodzenie i podłoże,

ubóstwo dzieli się najczęściej w literaturze na zawinione i niezawinione. Pierwsze z nich - ubóstwo zawinione - jest udziałem m.in. ludzi z tzw. marginesu społecznego, czyli alkoholików, narkomanów, osoby, które nigdy nie pracowały, bo odznaczają się chroniczną niechęcią do pracy, itp. Z kolei na ubóstwo niezawinione cierpią takie osoby jak: emeryci, renciści, osoby z rodzin niepełnych, rolnicy. W dobie przemian gospodarczych do grupy tej dołączyła także rzesza bezrobotnych. Obok tego podziału mówi się także często o indywidualnej lub społecznej genezie ubóstwa, gdzie odchodzi się nieco od wartościowania i oceniania, czy jest to ubóstwo zawinione, czy też nie. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność; uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm); niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, umysłowa; samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe); wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych; niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia; przewlekła choroba; inne przeżycia (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiając się stawiają jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. W 2017 roku ubóstwo jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 59 rodzin, w 2016 roku – 76 rodzin, natomiast w 2015 roku - 88 rodzin. Skala problemu ubóstwa w gminie Czernichów ulega stopniowemu zmniejszeniu, niemniej jest to nadal jeden z ważniejszych i aktualnych problemów społecznych.

IV.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem społecznym, który często generuje inne problemy takie jak alkoholizm, przemoc czy w skrajnych przypadkach bezdomność. Rodziny/ osoby dotknięte bezrobociem z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji zawodowych a co za tym idzie niskim wykształceniem. Ubożenie rodziny często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny.

Pomimo tendencji spadkowej liczby osób bezrobotnych na terenie gminy Czernichów występuje duży procent osób pracujących w „szarej strefie” (analiza własnych danych GOPS – wywiady środowiskowe). Z terenu gminy Czernichów na dzień 31.12.2017r w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu było zarejestrowanych 150 osób. Należy zwrócić uwagę, iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy zarówno w skali mikro (w obrębie powiatu

żywieckiego) jak i w skali makro (w obrębie województwa śląskiego i całego kraju) uległa zdecydowanej poprawie. Ożywienie gospodarcze spowodowało zwiększenie liczby ofert pracy, co znacząco wpłynęło na spadek stopy bezrobocia. Obecnie w rejestrach urzędu pracy pozostają głównie osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby, które nie są zainteresowane aktywnością zawodową tylko możliwością skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego zarejestrowanym osobom bezrobotnym. Według danych GOPS w Czernichowie w 2017 roku bezrobocie jako powód udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 39 rodzin, w 2016 roku – 60 rodzin, natomiast w 2015 roku 67 rodzin. Takie dane obrazują skalę zmian w obszarze analizowanego problemu społecznego. Pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w gminie problem ten nadal pozostaje ważną przesłanką do przyznawania pomocy. Gmina Czernichów w ramach prowadzonych działań przeciwdziałania bezrobociu prowadzi we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Żywcu programy aktywizujące osoby bezrobotne. W ramach tych działań prowadzone są staże, prace interwencyjne, roboty publiczne oraz prace społecznie – użyteczne. Na mocy porozumienia zawartego z Powiatowym Urzędem Pracy w Żywcu w sprawie wzajemnej współpracy i wymiany informacji dotyczących świadczenia usług rynku pracy dla bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Żywcu, którzy zostali objęci działaniami aktywizacyjnymi przez OPS w Czernichowie na podstawie którego prowadzone jest upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Na tablicy ogłoszeń upowszechniane są aktualne miejsca pracy oferowane przez PUP.

IV.3. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc charakteryzuje się tym, że jest:

- ✓ intencjonalna – jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- ✓ siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą,
- ✓ narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do netykalności, godności, szacunku itp.)
- ✓ powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody, niekiedy zagraża jej życiu.

Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje

problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest trudny do zdiagnozowania co związane jest z niezgłaszaniem takich zjawisk.

Zarządzeniem Wójta Gminy Czernichów 11.07.2011 roku został powołany Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Czernichowie. Na podstawie porozumienia różne służby i instytucje powołano do realizacji zadań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie opracowanym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenia Rady Ministrów w/s procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Czernichów. Siedzibą Zespołu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie, który zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną.

Prace Zespołu Interdyscyplinarnego m.in. mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie
  - ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny
  - ✓ przywrócenie godności osobom słabszym narażonym na skrzywdzenie
  - ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy
  - ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli
  - ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikające z doświadczania przemocy
  - ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje.
- Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieska Karta”.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny: m.in. przedstawiciele Szkół Policji, Sądu Rejonowego w Żywcu, Służby Zdrowia, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się raz na kwartał natomiast posiedzenia grupy roboczej działają w celu rozwiązania problemów związanych z przemocą w rodzinie w

indywidualnych przypadkach po otrzymaniu informacji o przemyocy w formie Niebieskiej Karty. Grupy robocze funkcjonują od stycznia 2012 r. powołane uchwałą nr 1/2011 Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Czernichowie z dnia 28.12.2011 r.

Tabela 6. Działania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego/Grupy roboczej w 2017 roku.

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba
1.	Liczba prowadzonych procedur Niebieskich kart w 2017r.	44
2.	Liczba sporządzonych Niebieskich kart A przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę w 2017r. OGÓŁEM	38
	<i>Jednostki organizacyjne pomocy społecznej</i>	2
	<i>Policja</i>	35
	<i>Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	0
	<i>Oświata</i>	1
	<i>Ochrona Zdrowia</i>	0
3.	Liczba sporządzonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą Niebieskich Kart C	21
4.	Liczba sporządzonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą Niebieskich Kart D	17
5.	Liczba zakończonych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą Niebieskich Kart na skutek zakończenia przemyocy w rodzinie lub zrealizowania indywidualnego planu pomocy	7
6.	Liczba przekazanych przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą zawiadomień do organów ścigania (Policja, Prokuratura) o popełnieniu przestępstwa w związku z użyciem przemyocy w rodzinie	0
7.	Liczba odmów/umorzenia wszczęcia postępowania przez Policję/Prokuraturę (zawiadomienie skierowane przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupę Roboczą)	0
8.	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4
9.	Liczba posiedzeń Grupy Roboczej	72
10.	Przypadki odebrania dziecka z rodziny na podstawie art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemyocy w rodzinie	0
11.	Liczba osób stosujących przemoc, które opuściły mieszkanie w trybie art. 11a ustawy o przeciwdziałaniu przemyocy w rodzinie	0
12.	Liczba osób zgłoszonych do GKRPA	18
13.	Liczba osób zgłoszonych do programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	8

Działania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w 2017 r. obejmowały następujące obszary:

- ✓ skierowanie do udziału w grupach wsparcia dla osób współuzależnionych,

- ✓ udział w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- ✓ złożenie wniosku do sądu w celu uruchomienia procedury zobowiązania do leczenia odwykowego,
- ✓ skierowanie do poradnictwa prawnego, psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym działającym przy Ośrodku Pomocy Społecznej.
- ✓ szkolenia, rozpowszechnianie informacji o funkcjonowaniu Zespołu Interdyscyplinarnego.

W 2017 r. zostały umieszczone informacje na stronie internetowej GOPS Czernichów z informacjami o funkcjonowaniu zespołu jego zadaniach, podany został nr telefonu komórkowego pod którym można uzyskać informacje. Umieszczono informacje dotyczącą funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego na tablicy w siedzibie GOPS oraz rozpowszechniono ulotki Niebieskie Karty – z informacjami o możliwości uzyskania pomocy w sytuacji, kiedy osoba doznaje przemocy lub jest świadkiem stosowania przemocy („Jak radzić sobie z przemocą – porady psychologiczne dla osób doświadczających przemocy”, „Zatrzymać i zrozumieć przemoc w rodzinie”, „Nadużywanie alkoholu a problem przemocy domowej”). W opinii członków zespołu interdyscyplinarnego, reprezentujących instytucje i organizacje zawodowo zajmujące się aspektami przemocy wzrost liczby sporządzonych procedur Niebieskich Kart nie możemy identyfikować z wzrostem zjawiska przemocy, a jedynie ze wzrostem świadomości ludzi. Kampanie społecznościowe, informacje w mediach, rozpowszechniane ulotki powodują, że osoby doświadczające przemocy nie boją się o tym mówić i szukają pomocy.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego/Grupy roboczej oceniają, że sprawnie działa współpraca pomiędzy poszczególnymi instytucjami, a działania są skoordynowane. Bariera utrudniającą skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jak oceniają członkowie jest przede wszystkim brak prawnych narzędzi na długotrwałe odseparowanie sprawcy przemocy od ofiary, nieadekwatny wymiar kar dla sprawców przemocy. Wśród czynników powodujących niechęć osób, które doświadczają przemocy do zgłoszenia problemu przemocy jest w szczególności małe środowisko lokalne utrudniające pokonanie bariery przed najbliższym sąsiedztwem, przyzwolenie na stosowanie przemocy, niechęć ofiar przemocy i brak wiary w skuteczność systemu oraz bezkarność sprawców przemocy. Podsumowując

należy stwierdzić, że realizacja działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” oraz inicjowanie i współrealizowanie działań skierowanych do osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie, a także działania szkoleniowe podnoszące kompetencje służb, przyczynią się w kolejnych latach do usprawnienia systemu przeciwdziałania lub przynajmniej ograniczenia tego zjawiska i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych.

Bardzo ważnym programem w zakresie przeciwdziałania przemocy w gminie Czernichów jest *Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w gminie Czernichów na lata 2017 – 2019*. Program ten obejmuje systematyczne zbieranie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie, organizowanie akcji informacyjno- edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie w formie spotkań, szkoleń, dystrybucji materiałów informacyjno - edukacyjnych. Ważnym elementem Programu jest interwencja kryzysowa skierowana zarówno do osób dotkniętych przemocą w rodzinie jak i osób stosujących przemoc oraz świadczenie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej osobom uwikłanym w przemoc domową oraz w problemy współistniejące.

IV.4. Niepełnosprawność

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej wymagającą niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, za którą uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających do osiągnięcia przy współudziale tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Osoby niepełnosprawne to także te które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Z tytułu niepełnosprawności osoby mogą ubiegać się o: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek stały wraz z ubezpieczeniem zdrowotnym, zasiłek celowy, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek celowy.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku,
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- 4) osobie, która ukończyła 75 lat.

Do zasiłków pielęgnacyjnych uprawnionych jest 113 osób niepełnosprawnych w tym 14 dzieci do lat 16.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka,
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności – jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 682) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, gdy:

- 1) nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- 2) rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej – w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 764,00 zł.

Zasiłek stały zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej przysługuje:

- a) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeśli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- b) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie, są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom niemającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek okresowy ustala się:

- ✓ w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, nie więcej niż 418 zł;
- ✓ w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Tabela 7. Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki w latach 2015 – 2017.

	2015	2016	2017
Zasiłek stały	29	24	23
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby	0	4	0
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności	0	4	5

IV.5. Długotrwała lub ciężka choroba

Hasło Światowej Organizacji Zdrowia: „Zdrowie zaczyna się w domu” podkreśla rolę rodziny w kształtowaniu i ochronie zdrowia jej członków. Rodzina jako podstawowa jednostka społeczna jest współodpowiedzialna za zdrowie swoich członków, ponieważ stanowi jedną z najstarszych i najsilniejszych struktur społecznych. Jej członków wiążą bowiem cechy genetyczne, środowiskowe i obyczajowe. Zdrowie rodziny jest pojęciem znacznie szerszym niż suma zdrowia jej członków. Uwzględnia bowiem rolę oddziaływania psychologicznego, społecznego i zdrowotnego między sobą, w tym zależności zachodzące między poszczególnymi członkami. Rola rodziny w podnoszeniu poziomu zdrowia zależy od kompleksu czynników wewnątrz i zewnątrz rodziny. Czynniki wewnątrzrodzinne sprzyjające spełnieniu tej ważnej funkcji to odpowiednie uwarunkowania osobowościowe jak: wykształcenie, wspólny system wartości, pozytywny stosunek do problemów opieki zdrowotnej i czynny udział w wykonywaniu zaleceń służby zdrowia. Do czynników zewnętrznych należy zaliczyć te, które umożliwiają aktywne działania rodziny na rzecz zdrowia. Najistotniejsze to: zaspokojenie potrzeb socjoekonomicznych, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ustawodawstwo na rzecz rodziny, dostęp do opieki zdrowotnej, system kształcenia, kultura zdrowotna. Do zagrożeń zdrowotnych rodziny należy zaliczyć zagrożenia ekologiczne związane z miejscem pracy, zamieszkania czy nauki; brak dostępu do informacji; nadmiar uwagi skierowany na własny organizm i wycofanie się z ról społecznych, których podjęcia czy dalszego odgrywania oczekuje rodzina; degradacja żywicieli rodziny (alkoholizm, narkomania, lekomania); negatywne skutki leczenia, higieny ciąży.

IV.6. Uzależnienia.

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem a substancją chemiczną (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki) charakteryzujący się zmianami

i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy w celu doświadczania jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących odstawieniu substancji. Wśród różnego rodzaju uzależnień najczęściej występującym w skali kraju jest uzależnienie od alkoholu. Od kilku lat problem ten nie ulega zmniejszeniu. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego. Profilaktyka uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy prowadzona jest za pośrednictwem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówek oświatowych i lokalnych instytucji kultury.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi inicjuje działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Tabela 8. Liczba złożonych wniosków do GKRPA, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2015 - 2017 roku.

Lata	Liczba złożonych wniosków do GKRPA	Liczba spraw skierowanych do Sądu
2015	14	3
2016	15	3
2017	18	3

GOPS w Czernichowie z powodu alkoholizmu w 2017 roku udzielił pomocy socjalnej i wsparcia 11 rodzinom o liczbie 31 osób w rodzinach i 1 rodzinie o liczbie 4 osób z powodu narkomanii. Z analizy wynika, że ok. 11% korzystających z pomocy to osoby dotknięte dysfunkcjami z powodu problemu alkoholowego. W porównaniu do lat ubiegłych skala problemu alkoholizmu w gminie Czernichów była większa. W 2016 roku GOPS w Czernichowie z powodu alkoholizmu udzielił pomocy socjalnej i wsparcia 13 rodzinom natomiast w 2015 roku 17 rodzinom.

IV.7. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

W rodzinach zaburzonych rodzicom brakuje umiejętności tworzenia właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji i dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa, obdarzania dzieci uwagą. Rodziny te często żyją w takich społecznościach, które nie chcą ingerować w życie innych lub nie potrafią pomóc, gdyż same nie posiadają właściwych wzorców. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione "same sobie" większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku. Częściej pojawiają się u nich problemy szkolne. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadać w konflikt z prawem.

Problemy opiekuńczo - wychowawcze, przemoc w rodzinie, konflikty międzypokoleniowe wielokrotnie są przyczyną umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo - wychowawczych lub resocjalizacyjnych a dla dorosłych ofiar rodzinnej przemocy są powodem szukania schronienia i porad w placówkach i organizacjach pomocowych. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo - wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób. Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci trwale lub przejściowo szans wychowywania we własnej rodzinie ze względu na brak

odpowiednich warunków opiekuńczo – wychowawczych co niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem.

Według stanu na dzień 31.12.2017 r. w zastępczych formach opieki umieszczonych było dwoje dzieci z terenu gminy Czernichów, w tym nie było dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej. Za dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych zamieszkałych przed umieszczeniem na terenie gminy koszty ich pobytu pokrywa gmina. W 2017 roku gmina partycypowała w kosztach utrzymania małoletnich przebywających w pieczy zastępczej w wysokości 7777,70 zł.

W latach 2015-2017 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało odpowiednio: w 2017 - 22, 2016 - 25 i 2015 - 29 rodzin z terenu gminy Czernichów.

V. Pomoc społeczna w gminie Czernichów - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast). Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Na terenie gminy Czernichów zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej powołany uchwałą Nr XIII/55/90 Gminnej Rady Narodowej w Czernichowie z dnia 3 kwietnia 1990 r. W prowadzeniu postępowań w sprawie udzielenia świadczeń z pomocy społecznej ustala się właściwość miejscową gminy według miejsca zamieszkania osoby. Wniosek o udzielenie pomocy może złożyć osoba zainteresowana, jej przedstawiciel ustawowy albo inna osoba, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. U osób i rodzin ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy. Przyznanie lub odmowa udzielenia

świadczeń z pomocy społecznej następuje w drodze decyzji administracyjnej, od której przysługuje prawo odwołania.

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne, m.in.:
  - a) zasiłek stały
  - b) zasiłek okresowy,
  - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
  - d) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;
- 2) świadczenia niepieniężne, m.in.:
  - a) praca socjalna,
  - b) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
  - c) składki na ubezpieczenie społeczne,
  - d) sprawienie pogrzebu,
  - e) schronienie,
  - f) posiłek,
  - g) niezbędne ubranie,
  - h) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
  - i) pobyt i usługi w domach pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od dnia 1 października 2018 r. dla osoby samotnie gospodarującej jest nim dochód nieprzekraczający kwoty 701 zł, natomiast dla osoby w rodzinie – kwoty 528 zł, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15. Rada Gminy w drodze uchwały może podwyższyć kwoty uprawniające do zasiłku okresowego i celowego. Na podstawie art. 7 ustawy, „pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa,
2. sieroctwa,
3. bezdomności,
4. bezrobocia,
5. niepełnosprawności,
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby,

7. przemocy w rodzinie,
- 7a. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
8. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
9. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
10. (uchylony),
11. trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
12. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
13. alkoholizmu lub narkomani,
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej”.

V.1. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Czernichów. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych na niezmiennym poziomie pozostaje liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej pobierających stałe lub okresowe świadczenia. Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w gminie Czernichów są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie (pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w gminie), bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała lub ciężka choroba oraz alkoholizm.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same. Warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zmienia się ranga i znaczenia niemal każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z ośrodka pomocy społecznej, dlatego konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów.

Rysunek 6. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2015 – 2017. (Opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów)

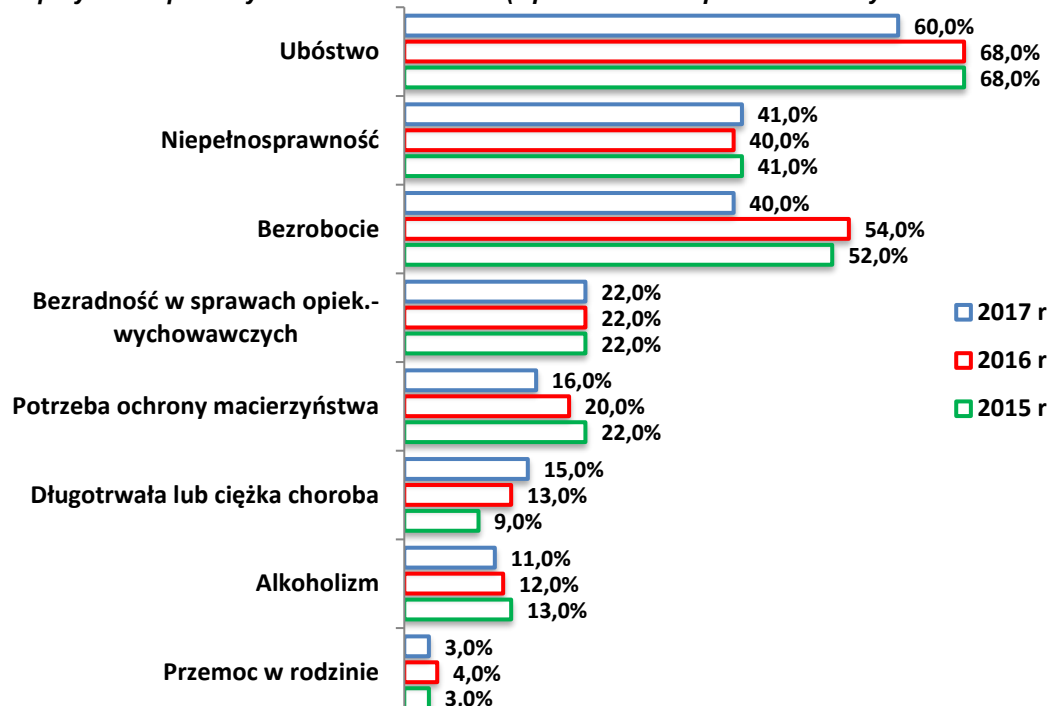

Tabela 9. Przyczyny udzielenia świadczeń z pomocy społecznej w latach 2014 – 2017. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów)

	2015 r	2016 r	2017 r
Ubóstwo	88	76	59
Niepełnosprawność	53	45	40
Bezrobocie	67	60	39
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych	29	25	22
Potrzeba ochrony macierzyństwa	29	22	16
Długotrwała lub ciężka choroba	11	15	15
Alkoholizm	17	13	11
Przemoc w rodzinie	4	4	3
Bezdomność	4	2	2
Narkomania	1	3	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	0	1
Zdarzenie losowe	2	1	0

V.2. Działania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez GOPS w Czernichowie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie realizując ustawowe zadania własne gminy przyznaje i wypłaca zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do jego zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, sprawianie pogrzebu, kierowanie do

domów pomocy społecznej, składki na ubezpieczenia zdrowotne. Z danych statystycznych i sprawozdań GOPS w Czernichowie wynika, że liczba klientów zgłaszających się o różne formy pomocy zmalała w stosunku do ubiegłego roku. W 2017 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie udzielił pomocy i wsparcia 205 osobom, w 2016 roku 229 osobom, natomiast w 2015 roku 249 osobom. W 2017 roku pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie przeprowadzili 205 wywiadów środowiskowych. W 2017 roku GOPS w Czernichowie przyznał i wypłacił zasiłki okresowe 30 osobom a liczba świadczeń w tym zakresie wyniosła 192. Zadaniem własnym gminy jest także wypłacanie zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych specjalnych. W 2017 roku wypłacono zasiłki celowe dla 163 osób. W ramach zadań zleconych gminie w 2017 roku wypłacono zasiłki stałe dla 23 osób – liczba świadczeń wynosiła 233.

Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy, liczba przyznanych świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych w latach 2014 – 2017.

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba osób, którym udzielono pomocy	255	249	229	205
Świadczenia pieniężne	172	171	162	182
Świadczenia niepieniężne	146	147	152	68
Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	254	249	229	205

Praca socjalna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna. Jest to zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. Mechanizm polityki społecznej służy rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,

- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania i koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje go na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny i osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, rozwiązywania problemu bezrobocia oraz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie polega w szczególności na:

- ✓ pomocy w uzyskiwaniu niezbędnych środków materialnych,
- ✓ pomocy w poprawie warunków mieszkaniowych,
- ✓ poradnictwo w aktywizacji zawodowej,
- ✓ pomocy w organizacji opieki osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

W 2017 roku pracą socjalną objętych zostało 105 rodzin (268 osób w rodzinach). W 2016 roku – 64 rodziny (175 osób w rodzinach).

Asystent rodziny.

Zgodnie z preambułą, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powstała *dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw*

i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Wsparcie rodziny przeżywającej trudności to zespół działań mających na celu przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie umożliwiającej wychowanie dzieci. Podstawowym zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

W sytuacjach, gdzie dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą rolą asystenta są działania na rzecz jak najszybszego powrotu dzieci do rodziny (likwidacja przeszkód, które doprowadziły do wydania postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej).

Praca asystenta rodziny dotyczy funkcjonowania środowiska rodzinnego. Ważnymi elementami branymi pod uwagę są sfera materialno-rzeczowa (np. dochód rodziny, wielkość i standard mieszkania, wyposażenie go w udogodnienia i dobra materialne, służące rozwojowi dzieci i całej rodziny), sfera oddziaływań wychowawczych (struktura rodziny, postawy wychowawcze, style i metody wychowania, relacje i więzi pomiędzy członkami rodziny, atmosfera wychowawcza, sposób spędzania czasu wolnego) oraz sfera wartości (treści wychowawcze, cele wychowania, uznawane systemy wartości, aspiracje życiowe i edukacyjne, uznawane wzory i autorytety).

Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzyła wachlarz zadań przypisanych asystentowi rodziny poprzez koordynację *wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin zwłaszcza w odniesieniu do kobiet posiadających zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.*

Program „Posiłek w szkole i w domu”.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie realizuje program wieloletni rządowy „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest m. in. wsparcie gmin w wypełnieniu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom jego pozbawionym ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich.

Program zakłada zapewnienie dzieciom do 7 roku życia, uczniom do czasu ukończenia

szkoły ponadpodstawowej i ponadgimnazjalnej oraz osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art.7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwłaszcza osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym lub niepełnosprawnym – pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Beneficjentami programu są osoby i rodziny, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z art.8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

W 2017 roku ośrodek realizował program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” program realizowany był w formach: posiłku, zasiłku celowego na zakup posiłku lub zakup żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Rzeczywista liczba osób objętych programem to 162 osoby, w tym 29 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, 36 uczniów szkół podstawowych, gimnazjum i ponadgimnazjalnych oraz 102 pozostałe osoby otrzymujące pomoc na podstawie ustawy o pomocy społecznej. W analizowanym roku z posiłku skorzystały 52 osoby a 157 osób skorzystało z pomocy w formie świadczenia celowego na zakup posiłku lub żywności.

Usługi opiekuńcze.

W chwili obecnej obserwujemy powolne, choć nieuniknione, przemiany i przeobrażenia struktury społeczno - demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych a rośnie udział pokoleń starszych - poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 22,9% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty, ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych wskazuje na możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej realizowanej wobec osób starszych. Na terenie gminy Czernichów według danych na dzień 31.12.2017 roku,

mieszkało 1 667 osób w wieku powyżej 60 lat. Odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi 24,5% wszystkich mieszkańców gminy Czernichów. Osoby starsze zamieszkujące teren gminy mogą skorzystać z różnych form pomocy i wsparcia. Jedną z form pomocy są usługi opiekuńcze wykonywane w miejscu zamieszkania osoby, która ze względu na wiek lub choroby wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. W roku 2017 usługi opiekuńcze świadczone były na rzecz 8 osób.

Usługi opiekuńcze świadczone były w zakresie:

- ✓ przygotowania posiłków,
- ✓ poruszania się,
- ✓ utrzymania w czystości pomieszczenia, w którym chory przebywa,
- ✓ toalecie i czynnościach niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania,
- ✓ utrzymaniu kontaktów ze środowiskiem,
- ✓ robieniu zakupów,
- ✓ przygotowanie opału i palenie w piecach w okresie grzewczym.

W 2017 roku wartość świadczeń opiekuńczych wyniosła 45 018 zł.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020.

Celem Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 jest dotarcie z pomocą do grup osób najbardziej potrzebujących w całej Polsce. Osoby zakwalifikowane do objęcia pomocą mogą skorzystać ze wsparcia w postaci żywności, która cyklicznie jest dystrybuowana w formie paczek żywnościowych. Pomoc w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD - Fund for European Aid to the Most Deprived) kierowana jest do tych osób i rodzin, które spełniają przesłanki art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Pomoc udzielana w postaci artykułów spożywczych przysługuje, jeżeli dochód nie przekracza 1402 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1056 zł w przypadku osoby w rodzinie. W roku 2014 rozpoczęto realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) we współpracy z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej oddział w Czernichowie, w wyniku czego mieszkańcy, tj. 85 rodzin o liczbie 245 osób otrzymali w 2017 roku (tj. w mieś. X, XI, XII) żywność w łącznej ilości 3495,54 kg oraz łącznej wartości 14833,95zł. Liczba osób uprawnionych do otrzymania pomocy żywnościowej w ramach Podprogramu z dochodem do

100% kryterium dochodowego: 113 osób, osoby zakwalifikowane z dochodem od 100% do 150% kryterium: 62 osoby, osoby uprawnione do skorzystania z pomocy żywnościowej z dochodem powyżej 150% i do 200% kryterium dochodowego 70 osób

V.3. Realizacja świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego oraz świadczeń wychowawczych przez GOPS w Czernichowie.

Świadczenia Rodzinne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie realizuje zadania zlecone z zakresu świadczeń rodzinnych w oparciu o ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (DZ. U. z 2018 poz.2220). Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- 3) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- 4) świadczenie rodzicielskie.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego, które wynosi 674, 00 zł na osobę w rodzinie. W przypadku, kiedy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności kryterium ustawowe wynosi 764,00 zł na osobę w rodzinie. Osoba mająca prawo do zasiłku rodzinnego może ubiegać się o następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Poniżej przedstawiono dane statystyczne dotyczące świadczeniobiorców i świadczeń rodzinnych realizowanych w 2017 roku przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie.

Tabela 11. Liczba wniosków i wydanych decyzji z zakresu świadczeń rodzinnych w 2017 roku.

2017 świadczenia rodzinne	Liczba wniosków	Liczba decyzji ogółem	w tym decyzje			
			przyznające	odmowne	uchylające/ zmieniające/ wygaszające	w sprawie świadczeń nienależnie pobranych
	467	428	327	33	61	7

Tabela 12. Realizacja świadczeń rodzinnych w 2017 roku

Typ świadczenia		Liczba świadczeń	Kwota świadczeń [zł]
Zasiłek rodzinny		3 406	375 197,59
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu	Urodzenia dziecka	33	17 468,22
	Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	114	41 602,63
	Samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0,00
	Samotnego wychowywania dziecka	154	27 249,38
	Wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	499	44 905,41
	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	101	9 648,65
	Rozpoczęcia roku szkolnego	409	17 493,99
	Podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	451	29 628,80
Zasiłki pielęgnacyjne		1 574	240 822,00
Świadczenie pielęgnacyjne		143	198 848,00
Specjalny zasiłek opiekuńczy		122	62 945,00
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka		53	53 000,00
Świadczenie rodzicielskie		148	134 645,00
Ubezpieczenia społeczne		145	33 320,00
Ubezpieczenia zdrowotne		52	2 434,00
SUMA		7 404	1 289 211,67

Fundusz alimentacyjny.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego realizowane są w oparciu o ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (DZ.U. z 2018 poz 554 ze zm). Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują osobie uprawnionej do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Świadczenie przysługuje do ukończenia przez osobę uprawnioną 18 roku życia albo w przypadku, gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenia

o znacznym stopniu niepełnosprawności – bezterminowo. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyżej niż 500 zł. Przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Świadczenia przysługują, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł. Środki na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego ujęte są w dotacji na świadczenia rodzinne.

Tabela 13. Wyplata funduszu alimentacyjnego w 2017 roku.

2017 Fundusz alimentacyjny	Liczba wniosków ogółem	Liczba decyzji ogółem	w tym decyzje:				
			przyznające	odmowne	uchylające, zmieniające, umorzenie postępowania	ustalające świadczenia nienależnie pobrane	ustalającej termin spłaty, rozkładającej na raty
	29	26	19	0	7	0	0
	Liczba rodzin	Liczba osób uprawnionych	Liczba świadczeń		Kwota świadczeń w {zł}		
	16	23	258		97 80 zł		

W stosunku do dłużnika alimentacyjnego organ właściwy dłużnika (oznacza to Wójta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby uprawnionej) przeprowadza wywiad alimentacyjny w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej oraz odbiera od niego oświadczenie majątkowe. W przypadku braku zatrudnienia dłużnika organ właściwy występuje do Powiatowego Urzędu Pracy o przedstawienie informacji na temat możliwości aktywizacji zawodowej. W przypadku uniemożliwienia przez dłużnika alimentacyjnego przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego, złożenia oświadczenia majątkowego oraz odmowy podjęcia pracy, odmowy zarejestrowania się jako bezrobotny - organ właściwy dłużnika wszczyna postępowanie dotyczące uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Jeżeli decyzja o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stanie się ostateczna, organ właściwy dłużnika kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego oraz składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny (t. j.: Dz. U. z 2017r. poz. 2204 ze zm.). Wystąpienie z wnioskiem do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego następuje po uzyskaniu z centralnej ewidencji kierowców informacji, że dłużnik alimentacyjny posiada uprawnienia do kierowania pojazdami.

W roku 2017 w stosunku do dłużników alimentacyjnych prowadzono działania:

- przeprowadzono łącznie 4 wywiady z 4 dłużnikami alimentacyjnymi,
- wydano 2 decyzje o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych,
- wydano 1 decyzję o umorzeniu postępowania w sprawie uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych,
- w stosunku do 1 dłużnika alimentacyjnego wystąpiono do Prokuratury z wnioskiem o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 §1 Kodeksu Karnego,
- nie wystąpiono do Starosty z wnioskiem o zwrot zatrzymanego prawa jazdy.

Należności przypadające od dłużnika alimentacyjnego z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego podlegają ściąganiu wraz z odsetkami w drodze egzekucji sądowej na podstawie przepisów o egzekucji świadczeń alimentacyjnych. Jeżeli jest prowadzone postępowanie egzekucyjne w celu zaspokojenia roszczeń osoby uprawnionej z tytułu alimentów, organ właściwy wierzyciela, który wypłacał świadczenia z funduszu alimentacyjnego, będący wierzycielem należności, przyłącza się do tego postępowania. W przypadku zaniechania postępowania egzekucyjnego przez komornika organ wnioskuje o wszczęcie. Z tytułu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego na rzecz wierzycieli, dłużnicy alimentacyjni są zobowiązani do zwrotu należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego łącznie z ustawowymi odsetkami:

- 40 % kwot należności stanowi dochód własny gminy organu właściwego wierzyciela;
- 60% kwoty należności oraz odsetki stanowią dochód budżetu państwa.

Na dzień 31.12.2017 r. z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego 43 dłużników alimentacyjnych posiada zadłużenie w wysokości: 949 913,00 zł.

Kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych w roku 2017: 33 102,76 zł

- przekazane do budżetu państwa: 27 850,61 zł
- przekazane na dochody własne gminy organu właściwego wierzyciela: 5 252,15 zł

Na podstawie przepisów przejściowych ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów po wygaśnięciu ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej na dotychczasowych przepisach realizuje się egzekucję należności z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych. Na dzień 31.12.2017 r. z tytułu wypłaconych zaliczek alimentacyjnych powiększonych o 5%, 16 dłużników alimentacyjnych posiada zadłużenie w wysokości: 176 063,83zł.

Świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+”

Program „Rodzina 500 plus” to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków. Rodziny, których kryterium dochodowe nie przekroczy kwoty 800 zł na osobę w rodzinie i 1200 zł w przypadku rodziny wychowującej niepełnosprawne dziecko mogą ubiegać się o świadczenie na pierwsze i/lub jedyne dziecko. Poniżej przedstawiono liczbę wniosków i decyzji programu 500+ oraz liczbę świadczeń, liczbę rodzin korzystających ze świadczeń programu 500+.

Tabela 14. Liczba wniosków i decyzji programu 500+ w 2017 roku.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość
1.	Liczba złożonych wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, z tego:	605
1.1	- złożonych w formie papierowej	539
1.2	- złożonych w formie elektronicznej	66
2.	Liczba wydanych decyzji dotyczących świadczenia wychowawczego	491
2.1	- w tym liczba wydanych decyzji przyznających prawo do świadczenia wychowawczego	464
3.	Liczba decyzji od marszałka województwa przyznających prawo do świadczenia wychowawczego, na podstawie których realizowana jest w gminie wypłata tego świadczenia	8

Tabela 15. Liczba świadczeń, liczba rodzin, realizacja świadczeń programu 500+.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość	-w tym w ramach koordynacji
1.	Średnioroczna liczba świadczeń wychowawczych	582	x
1.1	- w tym na pierwsze dziecko	196	x
2.	Średnioroczna liczba świadczeń wychowawczych wypłaconych w formie pieniężnej	593	107
3.	Średnioroczna liczba świadczeń wychowawczych wypłaconych (przekazanych) w formie rzeczowej lub opłacania usług	3	0
4.	Poniesione z budżetu państwa wydatki na świadczenie wychowawcze (bez środków na koszty obsługi)	3 556 503	53 500
5.	Średnioroczna liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na dziecko/dzieci	407	x
5.1	- w tym średnioroczna liczba rodzin z ustalonym prawem do świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko w sytuacji, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności	8	x

Realizacja ustawy o zatrudnieniu socjalnym

W strukturze organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Czernichów powołano Klub Integracji Społecznej „Pomocna dłoń”. Klub został zgłoszony przez Wójta Gminy do rejestru prowadzonego przez Wojewodę Śląskiego i zarejestrowany pod nr 10/2015. Celem i zadaniem KIS jest organizowanie i koordynowanie działań zmierzających do:

- ✓ reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem,

- ✓ prowadzenia poradnictwa prawnego, psychologicznego, zawodowego i życiowego,
- ✓ prowadzenia działalności samopomocowej,
- ✓ realizowania programów zatrudnienia tymczasowego, mającego na celu pomoc w znalezieniu pracy,
- ✓ aktywizowania społeczności lokalnej,
- ✓ integrowania organizacji, instytucji, kościoła i mieszkańców do wspólnych działań,
- ✓ budowania strategii działań społecznych, odpowiadającej potrzebom lokalnej społeczności,

Bieżąca współpraca z pracownikami socjalnymi i członkami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy realizacji działań, wynikających z Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- ✓ programów pomocy społecznej,
- ✓ programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy w rodzinie,
- ✓ innych programów, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

KIS funkcjonuje w godzinach pracy ośrodka, jednak w zależności od realizowanych zadań dostosowuje się funkcjonowanie w KIS w innych godzinach, odpowiadających potrzebom uczestników. Uczestnikami zajęć w KIS mogą być osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym. Większość form wsparcia w ramach projektu partnerskiego pn. „Razem w lepszą Przyszłość” realizowana była poprzez KIS. Na podstawie ustawy podpisano porozumienie, w wyniku którego jedna osoba była skierowana do Centrum Integracji Społecznej w Żywcu w którym realizowała Indywidualny Plan Działania.

V.4. Ramy finansowe działalności GOPS Czernichów.

Wykonanie budżetu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Czernichów w 2017 roku w rozbiciu na sposób finansowania w [zł]:

➤ **Budżet ogółem:**

Plan: 6 699 496,01 zł;

Wykonanie: 6 456 128,23 zł;

w tym:

➤ **Zadania zlecone:**

Plan: 5 177 949,00 zł:

Wykonanie: 5 100 720,23 zł;

w tym świadczenie wychowawcze 500+

Plan: 3 629 851,00 zł;

Wykonanie: 3 605 481,20 zł;

➤ **Zadania własne dofinansowane:**

Plan: 307 133,42 zł;

Wykonanie: 296 848,62 zł;

➤ **Zadania własne:**

Plan: 1 068 109,61 zł;

Wykonanie: 920 250,99 zł;

w tym wkład własny do projektu współfinansowanego ze środków UE p.n. „Razem w lepszą przyszłość”:

Plan: 21 245,02 zł;

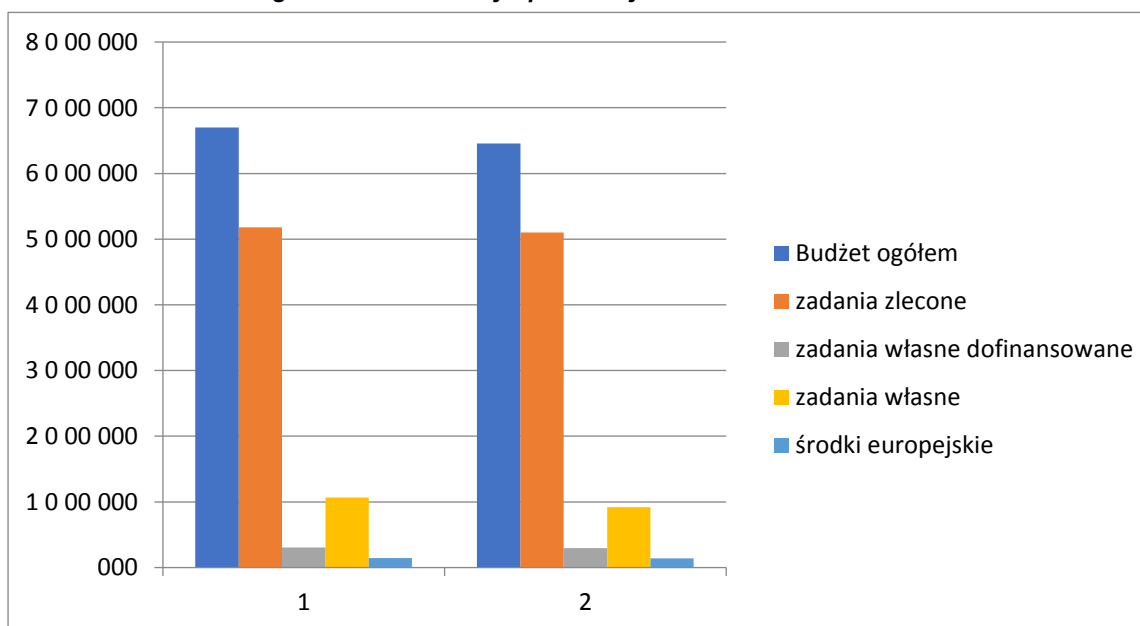
Wykonanie: 17 435,25 zł;

Zadanie realizowane w ramach projektu współfinansowanego ze środków UE p.n. „Razem w lepszą przyszłość” – środki europejskie:

Plan: 146 303,98 zł;

Wykonanie: 138 308,29 zł;

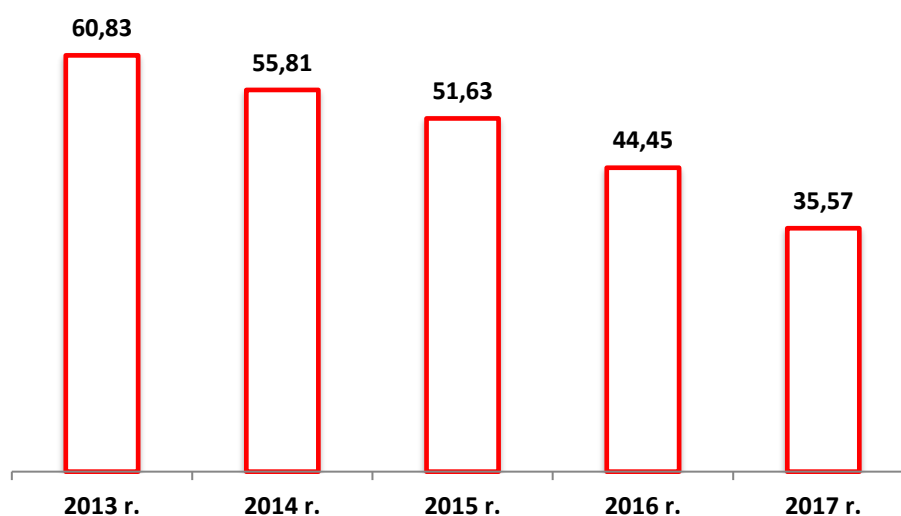
Rysunek 7. Budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Czernichów w 2017 roku.

V.5. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminie Czernichów.

W gminie Czernichów wskaźnik deprivacji lokalnej nie jest wysoki. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jest niska w porównaniu do innych regionów. Takie dane oznaczają relatywnie niewielką skalę i natężenie problemów społecznych występujących w gminie Czernichów. Warto zauważyć, że skala natężenia problemów społecznych uległa w ostatnich latach wyraźnemu zmniejszeniu.

Rysunek 8. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2012 – 2016. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów)

Tabela 16. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2013– 2017. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów).

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	412	378	351	303	242
liczba mieszkańców	6 773	6 773	6 798	6 817	6 804
Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000	60,83	55,81	51,63	44,45	35,57
Dynamika (%)	x	92	93	86	80

VI. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych mieszkańców gminy Czernichów.

Jednym z głównych założeń niniejszej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Czernichów na lata 2019 - 2029* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy Czernichów oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz ankiety za pomocą, którego przeprowadzono badanie wśród mieszkańców. W badaniach wzięło udział łącznie 162 mieszkańców gminy Czernichów. Badanie zostało przeprowadzone z wykorzystaniem ankiety on – line - zamieszczonej na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czernichowie oraz Urzędu Gminy. Pozwoliło to mieszkańcom wypełnienie ankiety w wersji elektronicznej. Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwiał dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym jak i jakościowym. Ankieta zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z dwóch części zawierających ogólną charakterystykę stopnia i dotkliwości problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w gminie Czernichów i jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

Charakterystyka badanej próby

W badaniach uczestniczyło 66,0% kobiet i 34,0% mężczyzn. Największy odsetek badanych stanowili mieszkańcy gminy Czernichów w wieku od 26 do 40 lat – 44,4%, oraz w wieku od 41 do 59 lat – 38,3%. W badaniach uczestniczyło także 12,3% respondentów w wieku od 18 do 25 lat oraz 4,9% respondentów w wieku powyżej 60 lat. Wśród badanych

największą grupę stanowiły osoby pracujące – 84,0%. Odsetek, osób uczących się, emerytów / rencistów oraz osób bezrobotnych wynosił odpowiednio: 6,8%, 6,2% oraz 4,3%.

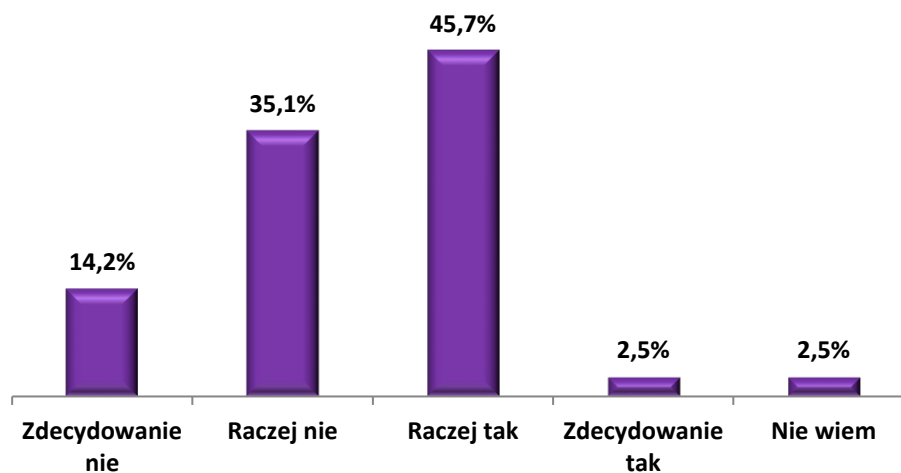
Tabela 17. Charakterystyka badanej próby – płeć, wiek oraz grupa społeczno-zawodowa respondentów.

Płeć		
	Ilość	Procent
Kobieta	107	66,0%
Mężczyzna	55	34,0%
Wiek		
18 – 25 lat	20	12,3%
26 – 40 lat	72	44,4%
41 – 59 lat	62	38,3%
60 – 70 lat	8	4,9%
Powyżej 70 lat	0	0,0%
Grupa społeczno – zawodowa		
Osoba pracująca	136	84,0%
Osoba bezrobotna	7	4,3%
Uczeń / student	11	6,8%
Emeryt / rencista	10	6,2%

VI.1. Ocena warunków życia w gminie Czernichów.

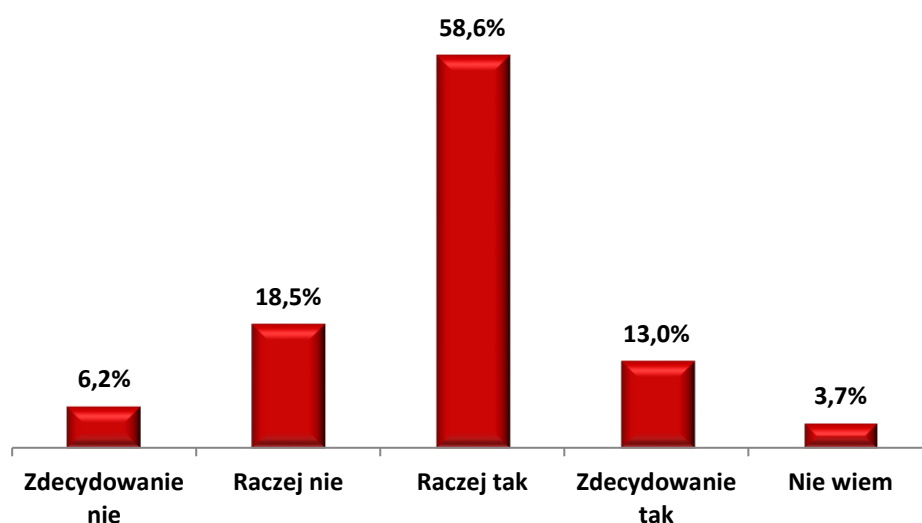
Stosunek badanych mieszkańców gminy Czernichów do warunków życia w gminie jest ambiwalentny. Z jednej strony blisko połowa – 48,2% respondentów pozytywnie ocenia warunki życia w gminie Czernichów, w tym 45,7% jest raczej zadowolonych, natomiast 2,5% jest zdecydowanie zadowolonych z warunków życia w gminie. Warto jednak zwrócić uwagę, iż odmiennego zdania było łącznie 49,1% badanych mieszkańców gminy Czernichów. Połowa ankietowanych mieszkańców gminy Czernichów uznała, że warunki życia w gminie nie są najlepsze, w tym 35,1% badanych wskazało odpowiedź *raczej nie* natomiast 14,2% *zdecydowanie nie*. Odpowiedzi *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazało 2,5% badanych. Poniżej przedstawiono najważniejsze informacje dotyczące oceny warunków życia w gminie Czernichów.

Rysunek 9. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w gminie Czernichów?

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili gminę Czernichów jako miejsce do życia. Jakość życia w gminie Czernichów została oceniona przez mieszkańców wysoko lub bardzo wysoko. Większość badanych – łącznie 71,6% uważa, że gmina Czernichów jest dobrym miejscem do życia, w tym 58,6% ankietowanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 13,0% *zdecydowanie tak*. Należy zwrócić uwagę, iż blisko co czwarty badany mieszkaniec gminy - (łącznie 24,7%) uważa, że gmina Czernichów nie jest dobrym miejscem do życia. Dane potwierdzają pozytywną percepcję gminy jako miejsca do mieszkania i funkcjonowania. Odpowiedź *nie wiem / trudno powiedzieć* wskazał 3,7% ankietowanych mieszkańców gminy Czernichów.

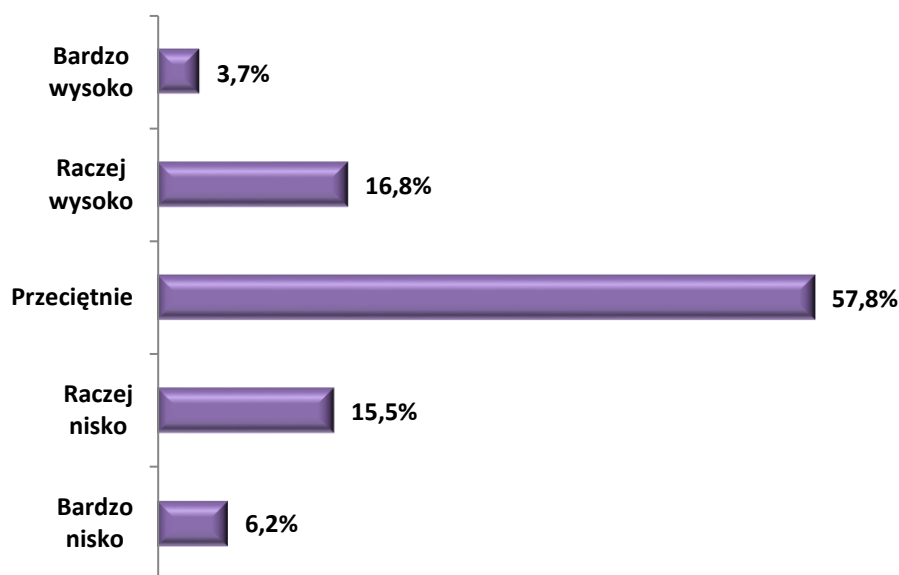
Rysunek 10. Czy gmina Czernichów jest dobrym miejscem do życia?

VI.2. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

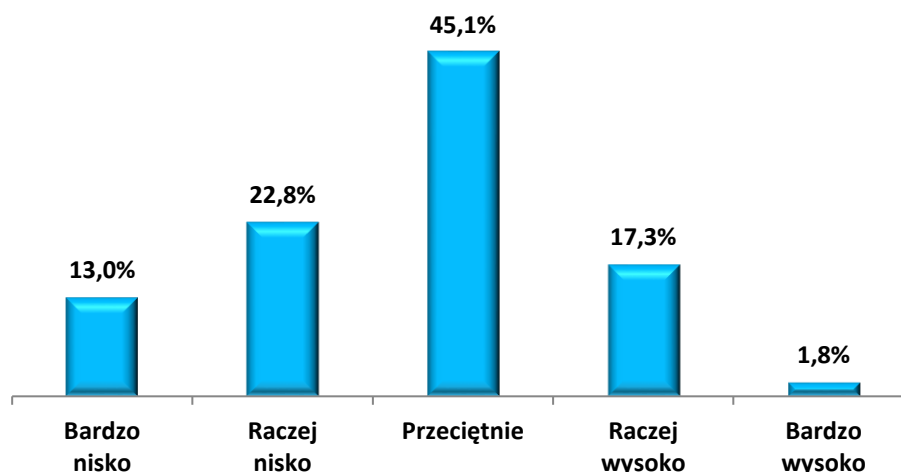
Poza ogólną oceną warunków i jakością życia w gminie Czernichów uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów jak: poczucie bezpieczeństwa, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Ocena poczucia bezpieczeństwa podlegała ocenie badanych według oceny od bardzo nisko do bardzo wysoko. Zgodnie z przedstawionymi danymi większość mieszkańców gminy Czernichów – 57,8% przeciętnie ocenia poczucie bezpieczeństwa w gminie. Wysokie lub bardzo wysokie poczucie bezpieczeństwa odczuwa łącznie 20,7% uczestników badania. Warto zaznaczyć, że 21,7% respondentów ocenia gminę Czernichów nisko lub bardzo nisko pod względem bezpieczeństwa mieszkańców.

Rysunek 11. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców.

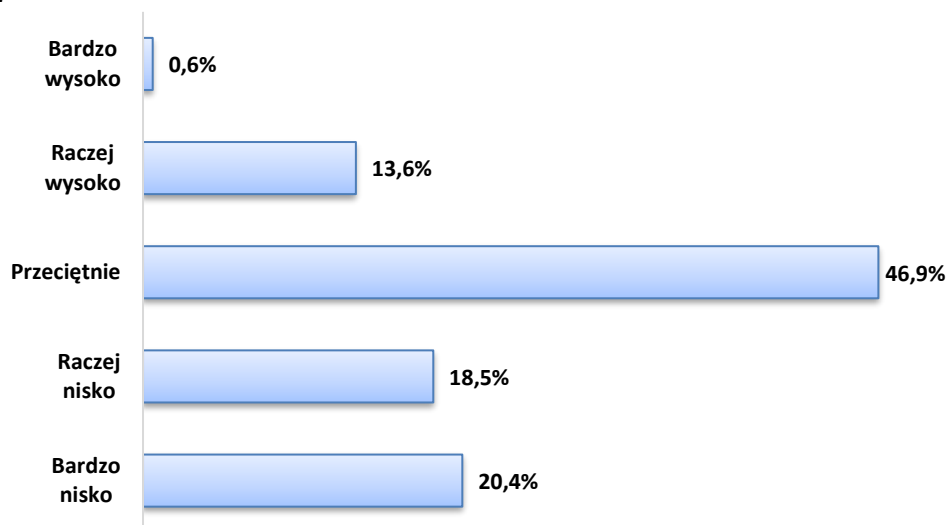
Według danych największy odsetek uczestników badania – 45,1% ocenia stan środowiska przyrodniczego w gminie Czernichów przeciętnie. Blisko co piąty badany respondent – łącznie - 19,1% pozytywnie ocenił ten aspekt warunków życia w gminie. Negatywne opinie na temat jakości środowiska naturalnego w gminie Czernichów wskazało łącznie 35,8% badanych respondentów.

Rysunek 12. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem jakości środowiska naturalnego.

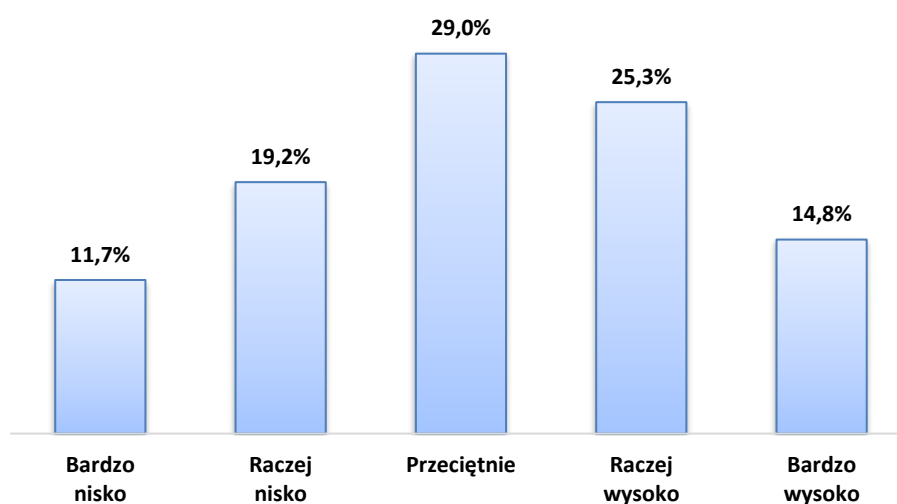
Dostępność i jakość transportu zbiorowego w gminie Czernichów oceniona została przeciętnie. Największy odsetek badanych respondentów – 46,9% przeciętnie ocenił analizowany aspekt. Negatywnie możliwości poruszania się w obrębie gminy Czernichów za pomocą komunikacji zbiorowej oceniło łącznie 38,9% respondentów. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych łącznie – 14,2% wskazało pozytywne oceny dotyczące dostępności i jakości transportu zbiorowego.

Rysunek 13. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem dostępności i jakości transportu zbiorowego.

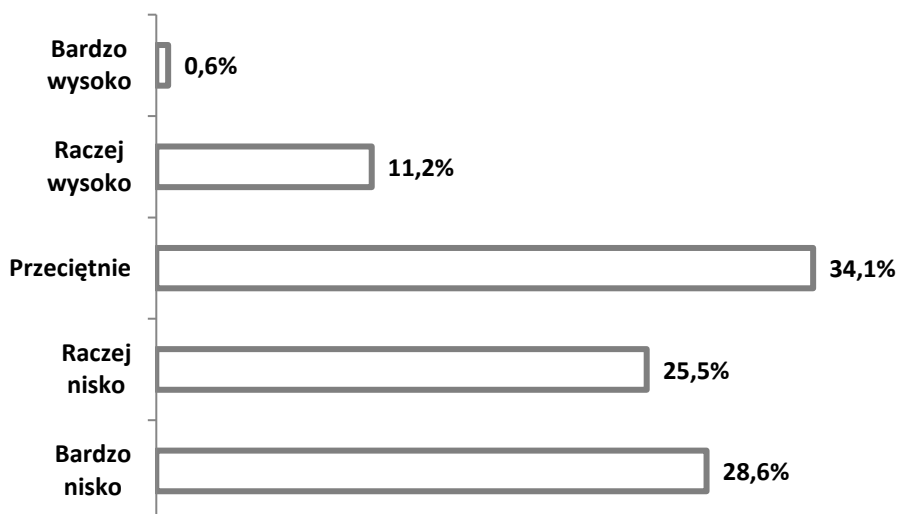
Badani mieszkańcy gminy Czernichów raczej dobrze oceniają możliwość korzystania z terenów zielonych i rekreacyjnych na terenie gminy Czernichów. Pozytywnie warunki życia w gminie z punktu widzenia dostępności do terenów rekreacyjnych i terenów zielonych oceniło łącznie 40,1% badanych. Według uzyskanych danych 29,0% badanych respondentów przeciętnie ocenia obecność w gminie Czernichów terenów zielonych i rekreacyjnych. Negatywnie warunki życia w gminie z punktu widzenia dostępności do terenów rekreacyjnych i terenów zielonych oceniło łącznie 30,8% badanych.

Rysunek 14. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem dostępności terenów zielonych, rekreacyjnych.

Mieszkańcy gminy Czernichów dokonali także oceny jakości i dostępności do powszechnej opieki zdrowotnej. Zgodnie z prezentowanymi danymi mieszkańcy gminy negatywnie oceniają ten aspekt. Ponad połowa respondentów – łącznie 54,1% negatywnie oceniło dostępność do lekarzy w gminie Czernichów. Wysoko lub bardzo wysoko możliwość skorzystania z opieki zdrowotnej na terenie gminy oceniło łącznie zaledwie 11,8% respondentów. Przeciętnie możliwość skorzystania z opieki zdrowotnej na terenie gminy Czernichów oceniło 34,1% badanych.

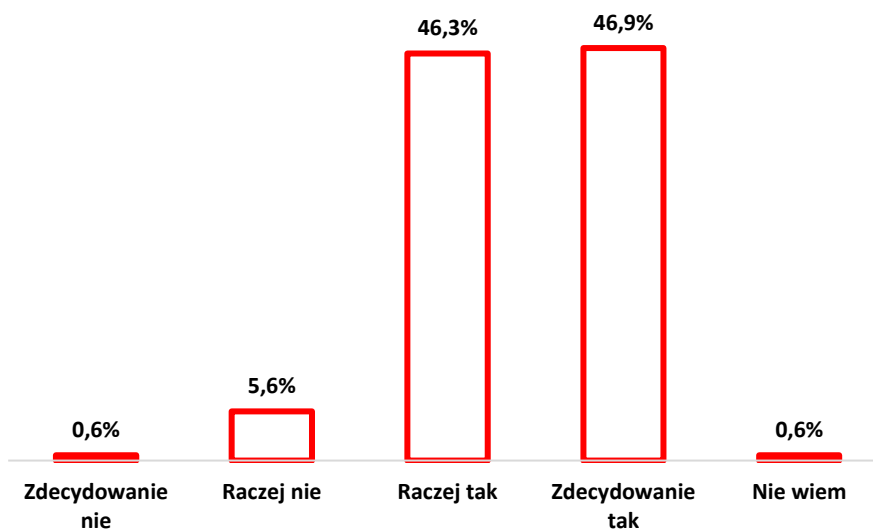
Rysunek 15. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

VI.3. Stopień partycypacji mieszkańców w życiu społecznym.

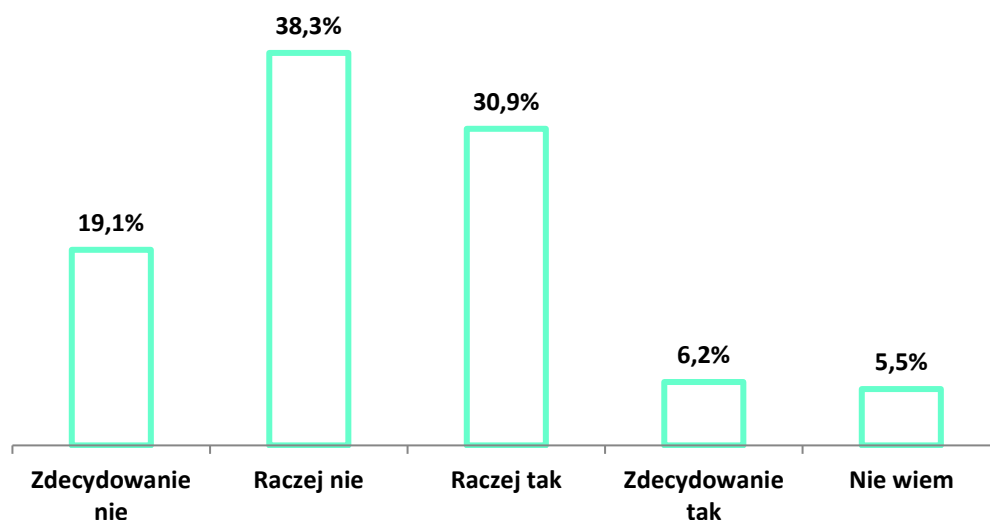
Mieszkańcy gminy Czernichów interesują się tym co dzieje się na terenie gminy. Według pozyskanych danych niemal wszyscy ankietowani biorący udział w badaniu – łącznie 93,2% wskazało pozytywne oceny potwierdzające zainteresowanie sprawami lokalnymi. Niewielki odsetek badanych mieszkańców – 6,2% nie interesuje się wydarzeniami lokalnymi. Wyniki potwierdzają dużą aktywność mieszkańców i zainteresowanie wydarzeniami, które mają miejsce na terenie gminy Czernichów.

Rysunek 16. Czy interesuje się Pan/Pani tym co dzieje się na terenie gminy Czernichów?

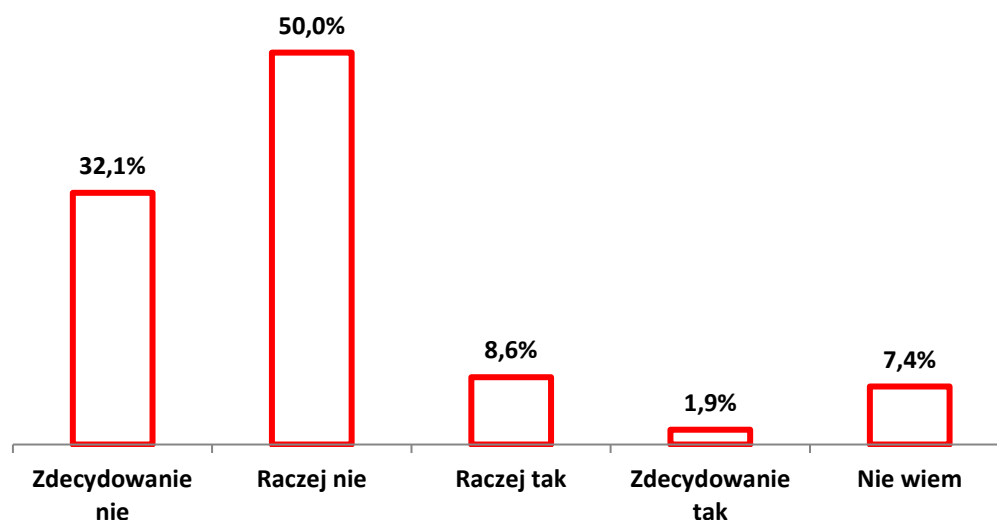
Większość uczestników badania – łącznie 57,4% nie czuje się dobrze poinformowana o działaniach i projektach inicjowanych przez władze gminy. Innego zdania było 37,1% badanych. Brak opinii w tym zakresie wskazało 5,5% badanych respondentów. Reasumując konieczne jest podjęcie lub zoptymalizowanie działań informacyjnych, które umożliwią dotarcie do większego grona mieszkańców.

Rysunek 17. Czy czuje się Pan/Pani dobrze poinformowany/poinformowana o działaniach podejmowanych i realizowanych przez władze gminy?

Zdaniem większości badanych osób – 82,1% mieszkańcy gminy nie mają poczucia wpływu i inspirowania określonych działań, które realizowane są przez władze lokalne. Pozytywnie ten aspekt oceniło 10,5% badanych. Brak zdania wskazało 7,4% respondentów.

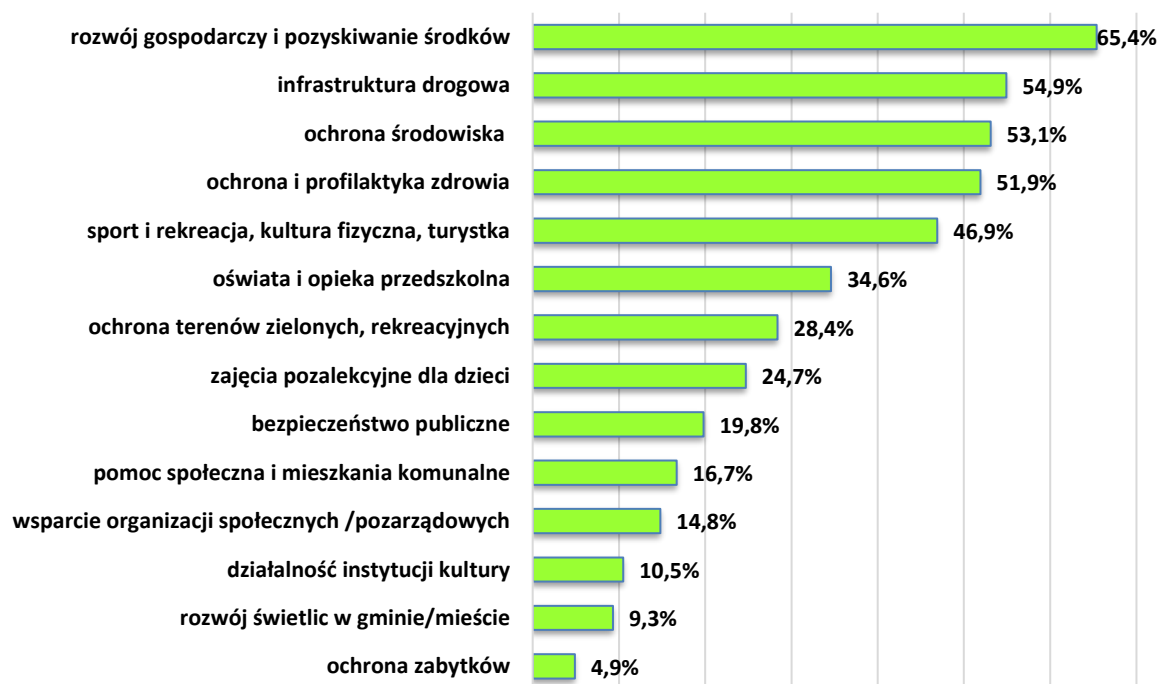
Rysunek 18. Czy Pani/Pana zdaniem mieszkańcy gminy mają duży wpływ na decyzje podejmowane przez władze lokalne?

VI.4. Działania i inicjatywy lokalne oczekiwane przez mieszkańców.

Uczestników badania zapytano także, które obszary powinny być priorytetowo realizowane przez władze lokalne. Poniższe wskazania stanowią przesłankę do realizacji określonych programów. Analizując rozkład udzielonych odpowiedzi wynika, że mieszkańcy oczekują przede wszystkim rozwoju gospodarczego i pozyskiwania środków na rozwój gminy Czernichów. Takie działania wskazało 65,4% respondentów. Znaczny odsetek badanych uważa, że priorytetem powinny być działania związane z infrastrukturą drogową – 54,9%, oraz ochroną środowiska – 53,1%. Ponad połowa respondentów – 51,9% uważa, że priorytetowo powinny być wspierane przez władze lokalne działania z zakresu ochrony i profilaktyki zdrowia. Do niezwykle istotnych działań zaliczyć należy także inicjatywy z zakresu: sportu, rekreacji, kultury fizycznej i turystyki – 46,9%, oświaty i opieki przedszkolnej – 34,6%, ochrony terenów zielonych i rekreacyjnych – 28,4% oraz zajęcia pozalekcyjne dla dzieci – 24,7%. Wymienione działania są najbardziej oczekiwane i powinny być priorytetowo traktowane podczas realizacji programów inicjowanych przez gminę. Pozostałe dziedziny wymagające wsparcia władz lokalnych przedstawiono na poniższym wykresie. Warto zauważyć, iż każdy z badanych mógł wskazać kilka priorytetowych obszarów wymagających interwencji władz lokalnych, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

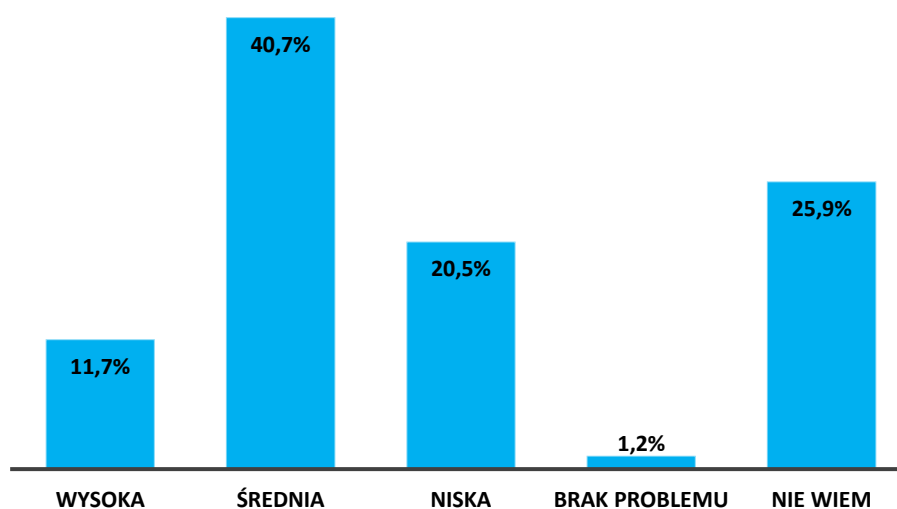
Rysunek 19. Które dziedziny Pana/Pani zdaniem powinny być szczególnie wspierane i priorytetowo realizowane przez władze lokalne.

VI.5. Problem uzależnień na terenie gminy Czernichów.

W nawiązaniu do diagnozy problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej i gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych na terenie gminy Czernichów nie występuje zdiagnozowany problem uzależnień od narkotyków i substancji psychoaktywnych. Natomiast w opinii badanych problem uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych kształtuje się na poziomie średniej krajowej. Zdaniem grupy badanych respondentów na terenie gminy Czernichów skala problemu uzależnień jest średnia w odniesieniu do danych ogólnokrajowych. Taką odpowiedź wskazało 40,7% badanych osób. Brak wiedzy w tym temacie wskazało 25,9% badanych mieszkańców gminy Czernichów. Nisko skalę problemu oceniło 20,5% badanych. Jako wysoki problem uzależnień zdefiniowało 11,7% respondentów. Brak problemu wymieniło 1,2% ankietowanych.

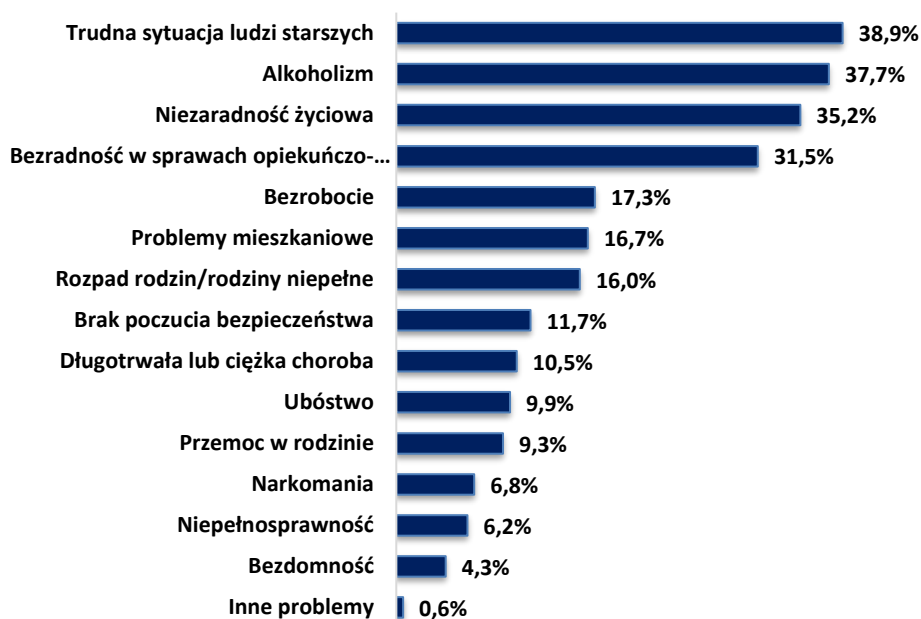
Rysunek 20. Jaka jest skala problemu uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy Czernichów?

VI.6. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Czernichów.

Jednym z kluczowych elementów diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy Czernichów było określenie występowania poszczególnych zjawisk w obrębie gminy. Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę 14 problemów społecznych, które mogą występować na terenie gminy. Każdy z respondentów mógł wskazać maksymalnie trzy najważniejsze problemy społeczne, które jego zdaniem występują na terenie gminy Czernichów. Ze względu na możliwość wskazania większej liczby odpowiedzi suma prezentowanych problemów społecznych nie jest równa 100%. Zgodnie z prezentowanymi danymi zdefiniowano 4 najważniejsze w opinii badanych mieszkańców problemy społeczne gminy Czernichów, którymi są: trudna sytuacja ludzi starszych – 38,9% alkoholizm – 37,7%, niezaradność życiowa 35,2% oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – 31,5% wskazań. Pozostałe problemy występujące zdaniem badanych mieszkańców gminy Czernichów na terenie gminy przedstawiono na wykresie.

Rysunek 21. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Czernichów.

VI.7. Problemy rodzin z dziećmi w gminie Czernichów.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie gminy Czernichów. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi są przede wszystkim brak lub ograniczona możliwość korzystania z placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 i przedszkolnej – 49,4% wskazań, ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego – 42,6% oraz niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – 42,0%. Ważnymi problemami są również niewystarczające umiejętności rodzicielskie i wychowawcze – 22,2% oraz konflikty rodzinne/rozpad więzi rodzinnych - 18,5%. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie gminy Czernichów przedstawione zostały na wykresie.

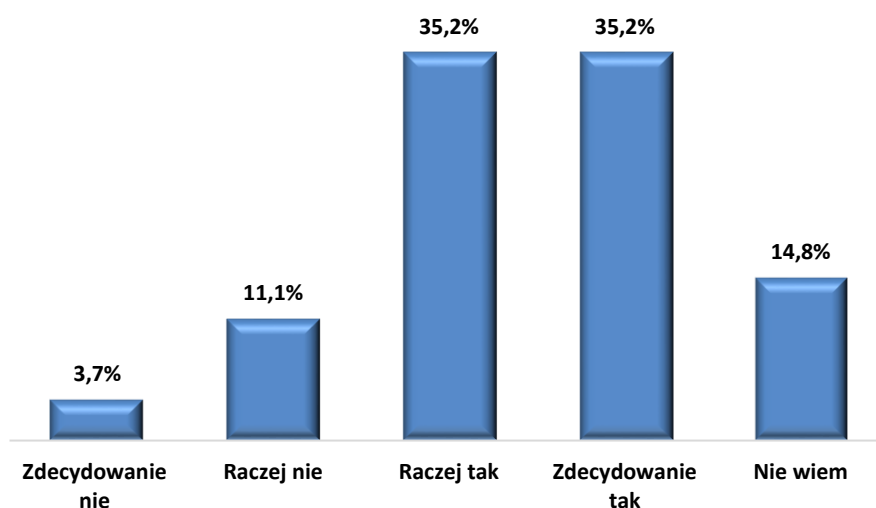
Rysunek 22. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie gminy Czernichów.

VI.7.1 Potrzeba instytucjonalnego wsparcia rodziców w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie gminy Czernichów.

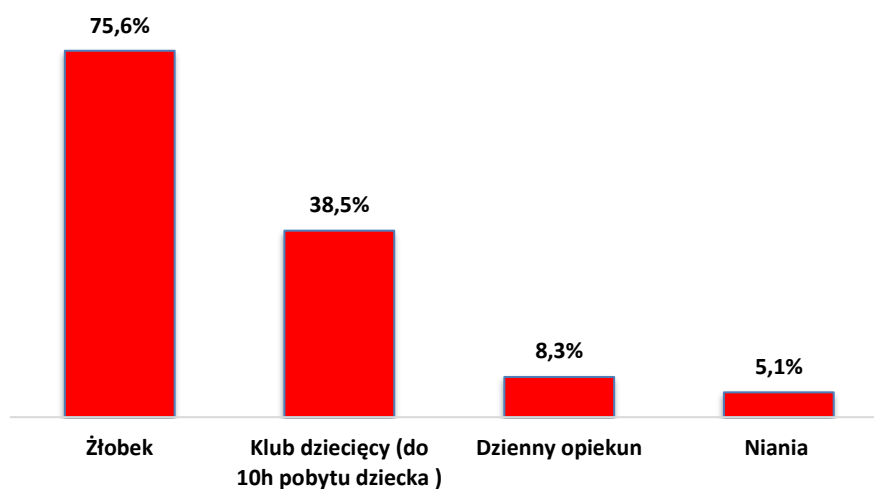
Okazuje się, że zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Czernichów – łącznie 70,4% jest przekonanych o potrzebie instytucjonalnego wsparcia rodziców w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy. Na taki odsetek odpowiedzi składały się opinie *zdecydowanie tak* oraz *raczej tak*, które wskazało po 35,2% mieszkańców gminy. Prezentowane wyniki wskazują na konieczność podjęcia działań, które zmierzać będą do wsparcia rodziców posiadających dzieci w wieku do lat 3 oraz w wieku przedszkolny w zakresie opieki nad dziećmi. Przeciwnego zdanie było 14,8% mieszkańców, którzy nie widzą potrzeby i konieczności wspierania rodziców w tym zakresie. Brak zdania wskazało 14,8% respondentów.

Rysunek 23. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje potrzeba instytucjonalnego wsparcia rodziców w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie gminy Czernichów.

Mieszkańców gminy Czernichów zapytano także o wskazanie placówek świadczących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3, których najbardziej brakuje na terenie gminy. Każdy z badanych mógł wskazać kilka odpowiedzi, dlatego suma wskazań jest większa niż 100%. Zdaniem badanych placówką, której najbardziej brakuje na terenie gminy Czernichów jest żłobek. Taką odpowiedź wskazało aż 75,6% badanych mieszkańców gminy. Badani mieszkańcy wskazali także na potrzebę powstania klubu dziecięcego (do 10 h pobytu dziecka) – 38,5%. Pozostałe formy opieki nad dziećmi wskazało zdecydowanie mniej respondentów. Dziennego opiekuna wymieniło 8,3% badanych, natomiast nianię wskazało 5,1% badanych.

Rysunek 24. Jakich placówek Pani/Pana zdaniem brakuje na terenie gminy Czernichów?

VI.8. Problemy osób niepełnosprawnych w gminie Czernichów.

Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w gminie Czernichów. Zdaniem ankietowanych najważniejszym problem, który dotyka osoby niepełnosprawne to: bariery architektoniczne w miejscach publicznych – 61,1% wskazań. Bardzo istotnym problemem społecznym dotyczącym osób niepełnosprawnych jest ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej – 44,4% oraz utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu – 42,0% wskazań. Wymienione problemy wskazał największy odsetek respondentów, pozostałe trudności przedstawiono na wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 25. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie gminy Czernichów.

VI.9. Problemy osób starszych w gminie Czernichów

Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie gminy Czernichów, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejsze problemy to przede wszystkim ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 60,5% wskazań. Istotną barierą utrudniającą pełną partycypację seniorów w życiu społecznym jest także samotność. Taki problem wymieniła ponad połowa badanych – 51,2%. Trudności, na które napotykają seniorzy w codziennym funkcjonowaniu to: ubóstwo/niskie dochody – 43,2%, mała liczba form organizacji wspólnego spędzania czasu – 35,8%, niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 34,0% oraz ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych 30,2% wskazań. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

Rysunek 26. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie gminy Czernichów.

VI.10. Problemy dzieci i młodzieży w gminie Czernichów.

Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie gminy Czernichów. Zdaniem największego odsetka respondentów – 65,4% głównym problemem społecznym obserwowanym wśród dzieci i młodzieży jest bezproduktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież. Ważnym problemem jest także brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego – 53,7%, alkohol i papierosy – 46,3% oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 43,8% wskazań. Mieszkańcy gminy uważają, że problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży generowane są także przez: zaniedbania wychowawcze – 29,6%. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na poniższym wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

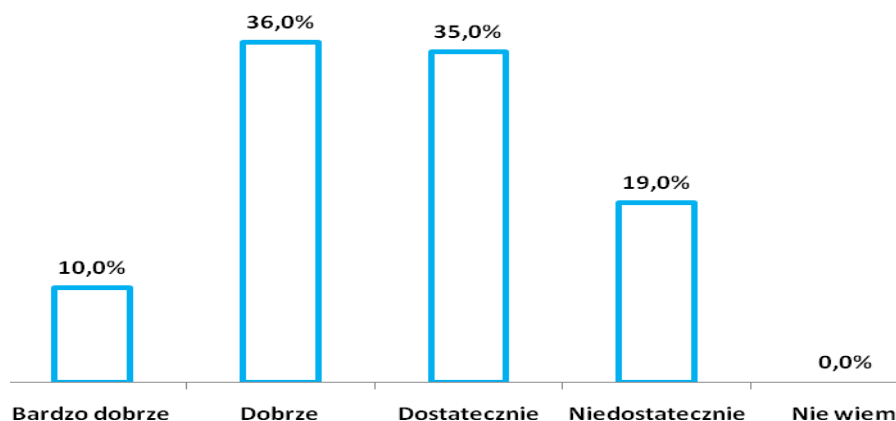
Rysunek 27. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie gminy Czernichów.

VI.11. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców gminy Czernichów

Respondenci uczestniczący w badaniu dokonali także oceny działań i zaangażowania władz lokalnych i jednostek administracji publicznej w rozwiązywanie problemów społecznych występujących na terenie gminy Czernichów. Zgodnie z przedstawionymi danymi ankietowani relatywnie dobrze oceniają działania inicjowane i podejmowane przez jednostki administracji publicznej w celu minimalizowania i przeciwdziałania problemom społecznym występującym na terenie gminy. Dobrze lub bardzo dobrze działania oceniło łącznie 46,0% respondentów. Przeciętną – dostateczną ocenę wskazało 35,0% respondentów. Takie wyniki oznaczają relatywnie pozytywną ocenę działań, które podejmowane są w celu niwelowania pojawiających się problemów społecznych i trudności w zakresie integracji społecznej. Odsetek przeciętnych i niedostatecznych ocen powinien stanowić przesłankę do podejmowania kolejnych optymalnych działań zmierzających do przeciwdziałania problemom społecznym.

Rysunek 28. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców gminy Czernichów.

VI.12. Propozycje działań, które powinien podejmować samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych.

Ostatnim z elementów diagnozy problemów społecznych dokonanej przez ankietowanych było wskazanie działań, które powinien podejmować samorząd lokalny w celu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Zgodnie z przedstawionymi danymi najważniejsze działania to przede wszystkim: poprawa dostępności do opieki medycznej, w tym specjalistycznej, wprowadzenie gminnych profilaktycznych programów zdrowotnych - 63,6%, rozbudowa bazy turystycznej na terenie gminy (np.

ścieżki rowerowe, edukacyjne) i promocja regionu - 54,9% oraz utworzenie żłobka lub innej placówki zajmującej się sprawowaniem opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 - 53,0%. Znaczny odsetek mieszkańców gminy – 49,4% oczekuje działań, które ukierunkowane będą na poprawę estetyki gminy. Mieszkańcy oczekują także działań związanych z inwestycjami w infrastrukturę (drogową, wodociągową, kanalizacyjną, inną) – 48,1% odpowiedzi oraz z rozwojem kultury, rozrywki, sportu i rekreacji – 40,1%. Inne ważne i oczekiwane działania to: utworzenie dziennego domu pobytu dla osób starszych (klub seniora) - 27,0%, organizowanie szkoleń/kursów umożliwiających podniesienie/zmianę kwalifikacji zawodowych absolwentów, osób poszukujących pracy pod kątem dostosowania ich do potrzeb rynku pracy - 24,7% oraz poprawę bezpieczeństwa i ładu publicznego poprzez usprawnienie działania Policji (zwiększenie liczby patroli i/lub monitoring wizyjny miejsc niebezpiecznych) - 22,8%. Mieszkańcy zwrócili uwagę na konieczność prowadzenie polityki proinwestycyjnej, mającej na celu przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) oraz pomoc potencjalnym podmiotom w procesie rejestracji firmy - 22,8% oraz ograniczanie bezrobocia poprzez działania wspierające tworzenie miejsc pracy - 22,2%. Pozostałe działania uszeregowane według rangi przedstawione zostały w tabeli.

abela 18. Jakie działania powinien podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy gminy Czernichów.

	Procent
Poprawa dostępności do opieki medycznej, w tym specjalistycznej, wprowadzenie gminnych profilaktycznych programów zdrowotnych	63,6%
Rozbudowa bazy turystycznej na terenie gminy (np. ścieżki rowerowe, edukacyjne) i promocja regionu	54,9%
Utworzenie żłobka lub innej placówki zajmującej się sprawowaniem opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	53,0%
Działania zmierzające do poprawy estetyki gminy	49,4%
Inwestycje w infrastrukturę (drogową, wodociągową, kanalizacyjną, inną)	48,1%
Rozwój kultury, rozrywki, sportu i rekreacji	40,1%
Utworzenie dziennego domu pobytu dla osób starszych (klub seniora)	27,0%
Organizowanie szkoleń/kursów umożliwiających podniesienie/zmianę kwalifikacji zawodowych absolwentów, osób poszukujących pracy pod kątem dostosowania ich do potrzeb rynku pracy	24,7%
Poprawę bezpieczeństwa i ładu publicznego poprzez usprawnienie działania Policji (zwiększenie liczby patroli i/lub monitoring wizyjny miejsc niebezpiecznych)	22,8%
Prowadzenie polityki proinwestycyjnej, mającej na celu przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych (krajowych i zagranicznych) oraz pomoc potencjalnym podmiotom w procesie rejestracji firmy	22,8%
Ograniczanie bezrobocia poprzez działania wspierające tworzenie miejsc pracy	22,2%
Aktywizację społeczną ludzi starszych – np. organizacja Dziennego Domu Pomocy	19,8%

Przeciwdziałanie tzw. emigracji zarobkowej	19,8%
Zwiększenie pomocy bezpośredniej osobom najuboższym (finansowej lub rzeczowej)	19,1%
Poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych – mieszkania chronione, zniesienie barier architektonicznych	17,9%
Wsparcie pracodawców oraz przedsiębiorczości (doradztwo, szkolenia itp.)	17,3%
Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych / komunalnych	15,4%
Wsparcie inicjatyw obywatelskich (fundacji czy stowarzyszeń prowadzących działalność niezarobkową)	13,0%
Tworzenie przyjaznych warunków na terenie gminy dla działalności organizacji pozarządowych zajmujących się udzielaniem wsparcia rodzinie	11,7%
Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjno-informacyjnych poświęconych patologiom społecznym, przestępczości i ich skutkom (akcje, kampanie)	11,7%
Uruchamianie lokalnych programów wspierania mieszkańców (np. stypendia dla uzdolnionych dzieci i młodzieży)	10,5%
Utrzymanie klubu integracji społecznej – jako elementu eliminowania zjawiska wykluczenia społecznego	9,9%
Przeciwdziałanie bezdomności – np. uruchomienie noclegowni	6,8%

VII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 – 2029.

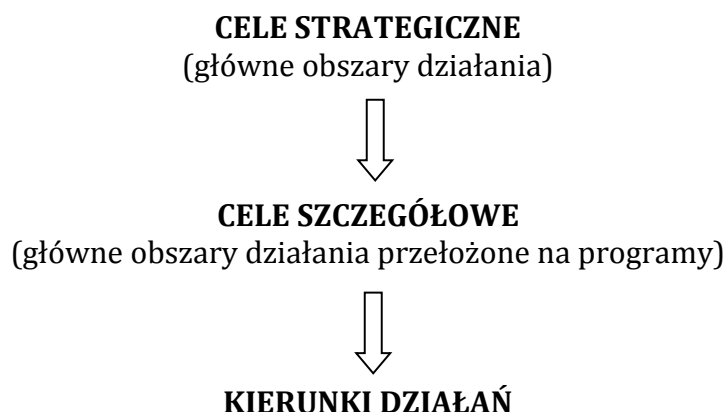
STRATEGIĄ nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyciężenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Czernichów pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2019 – 2029 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji cząstkowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań, w jakim kierunku powinno być planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu.

Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w gminie Czernichów wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawę do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły zarówno dane statystyczne, między innymi informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w gminie Czernichów, wyniki badań społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Czernichów oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowali przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wyłonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w gminie.

Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 – 2029* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w gminie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie gminy powinny być: wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezrobociu, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych. Ujęcie w Strategii instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jako realizatorów poszczególnych zadań określonych w celach strategicznych nie wymagało przeprowadzenia konsultacji. Realizacja zadań została określona w regulaminach i Statutach poszczególnych jednostek.

Plan wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów prezentuje się następująco:

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019 - 2029* opierać będzie na realizacji trzech celów strategicznych:

I. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Czernichów

II. CEL STRATEGICZNY

Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku wykluczenia społecznego w gminie Czernichów

III. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w gminie Czernichów

I. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Czernichów

I.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających rodziców posiadających dzieci oraz działań informacyjnych i promocyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Utworzenie placówki zapewniającej opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie gminy Czernichów.
- ✓ Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę, w tym osobom i rodzinom planujących urodzenie dziecka.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Organizacja spotkań i różnych form edukacji w formie „szkoły dla rodziców”.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.

- ✓ Podejmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych i wolontariatu dla rodzin niezaradnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych.
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, eventy, gminne programy sportowo- rekreacyjne).

1.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Intensyfikacja pomocy udzielanej przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych.
- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym terapii i mediacji rodzinnych.
- ✓ Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej.
- ✓ Rozwijanie działań mających na celu wspieranie rodziców w powrocie na rynek pracy, szczególnie samotnie wychowujących dzieci.

II. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku wykluczenia społecznego w gminie Czernichów.

II.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększanie dostępności do terapii uzależnień dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie od alkoholu poprzez współpracę z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichów.
- ✓ Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze przemocy w rodzinie, w tym poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie w Czernichowie i procedurę „Niebieskiej Karty”.
- ✓ Zabezpieczenie niezbędnych środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na wsparcie osób i rodzin dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie gminy Czernichów do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów profilaktyczno- edukacyjno - informacyjnych.
- ✓ Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla rodzin i osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem.
- ✓ Organizacja akcji lokalnych lub udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie utrwalaniu się stanu ubóstwa w gminie Czernichów.

Kierunki działań:

- ✓ Dążenie do poprawy sytuacji mieszkaniowej, w tym tworzenie mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych lub interwencyjnych.
- ✓ Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.
- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.

- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób i rodzin.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi i samorządem lokalnym, i innymi podmiotami na rzecz ograniczania ubóstwa i bezdomności.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców gminy Czernichów.

II.3. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Żywcu w celu redukcji zjawiska długotrwałego bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy Czernichów.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu gminy Czernichów.
- ✓ Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem.
- ✓ Tworzenie nowych i rozwój istniejących podmiotów ekonomii społecznej prowadzących proces reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych oraz indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie gminy Czernichów do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego.

III. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w gminie Czernichów.

III.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Czernichów.

Kierunki działań:

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Utworzenie klas integracyjnych w placówkach oświatowych.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie.
- ✓ Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych, w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy.
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania domów czasowego pobytu min. mieszkań chronionych oraz projektów modernizacji mieszkań i rewitalizacji celem lepszego dostosowania przestrzeni do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Podejmowanie działań przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier transportowych.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.

- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

III.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Czernichów.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagających przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak min. projekt systemu teleopieki, „obiadów na kółkach”, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej.
- ✓ Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządem gminnym, powiatowym, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w gminie Czernichów.
- ✓ Podjęcie działań w celu powołania Rady Seniorów przy Radzie Gminy Czernichów.
- ✓ Podtrzymywanie i rozwój więzi międzypokoleniowej.
- ✓ Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji i wolontariuszy w zakresie wspierania osób starszych.

VIII. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019-2029.

CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE RODZIN I DZIECI W GMINIE CZERNICHÓW

I.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Koordynator:

GOPS w Czernichowie

Realizatorzy

Urząd Gminy Czernichów

Ośrodki Zdrowia

Specjalistyczne placówki zdrowotne

Placówki oświatowe

Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Gminy

Budżet Powiatu

Budżet Państwa

Środki zewnętrzne

Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2019-2029

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych materiałów promocyjno – edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

I.2. Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przewyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Koordinator:
GOPS w Czernichowie

Realizatorzy
Sądy rodzinne
Kuratorzy sądowi
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno – pedagogiczne

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2019-2029

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów socjalnych w obszarze pracy z rodziną.
- ✓ Liczba rodzin wspierających.
- ✓ Liczba rodzin klientów GOPS współpracująca z rodzinami wspierającymi.
- ✓ Liczba programów.
- ✓ Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba warsztatów.

II. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W GMINIE CZERNICHÓW.

II.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Koordynator:
GOPS w Czernichowie

Realizatorzy
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichowie
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie
Organizacje pozarządowe
Urząd Gminy Czernichów
Ośrodki Zdrowia
Organizacje pozarządowe
Policja

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2019-2029

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba założonych Niebieskich Kart
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba interwencji w związku z przemocą.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie utrwalania się stanu ubóstwa w gminie Czernichów.

<p><u>Koordynator:</u> GOPS w Czernichowie</p> <p><u>Realizatorzy</u> Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czernichowie Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie Organizacje pozarządowe Urząd Gminy Czernichów Ośrodki Zdrowia Organizacje pozarządowe Policja</p> <p><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Gminy Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2019-2029</p>

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba stworzonych programów.
- ✓ Liczba mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych oraz interwencyjnych.
- ✓ Liczba osób i rodzi korzystających z pomocy społecznej.

II.3. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

<p><u>Koordynator:</u> GOPS w Czernichowie</p> <p><u>Realizatorzy</u> Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Urząd Gminy Czernichów Organizacje pozarządowe</p> <p><u>Źródła finansowania:</u> Budżet Gminy Budżet Powiatu Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE</p> <p><u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2019-2029</p>
--

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową GOPS.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych z obszaru bezrobocia.
- ✓ Liczba indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

III. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE I AKTYWIZACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH W GMINIE CZERNICHÓW.

III.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w gminie Czernichów.

Koordynator:

GOPS w Czernichowie

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Urząd Gminy Czernichów
Organizacje pozarządowe
Ośrodki zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2019-2029

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba akcji społecznych.
- ✓ Liczba materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba podjętych inicjatyw.

- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami.
- ✓ Liczba usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Liczba asystentów osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Liczba mieszkań chronionych.
- ✓ Liczba zlikwidowanych barier transportowych.

III.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w gminie Czernichów.

Koordynator:

GOPS w Czernichowie

Realizatorzy

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Urząd Gminy Czernichów
Organizacje pozarządowe
Ośrodki zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Gminy
Budżet Powiatu
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2019-2029

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba seniorów korzystających z pomocy GOPS w Czernichowie.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba podejmowanych inicjatyw i działań.
- ✓ Liczba wolontariuszy.
- ✓ Liczba materiałów informacyjnych.
- ✓ Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych.
- ✓ Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich.

VIII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów.

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez coroczne składanie przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernichowie sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

VIII. 2. Źródła finansowania.

Zakłada się, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Czernichów na lata 2019-2029 będą: budżet Państwa, budżet Gminy Czernichów, środki celowe funduszy krajowych, fundusze Unii Europejskiej oraz inne źródła.

Spis wykresów:

Rysunek 1. Liczba mieszkańców gminy Czernichów w latach 2007 – 2017 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS)	12
Rysunek 2. Przyrost naturalny w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	13
Rysunek 3. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w gminie Czernichów w latach 2007-2016. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).	14
Rysunek 4. Liczba mieszkań na terenie gminy Czernichów w latach 2007– 2017.....	28
Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017 (źródło: opracowanie własne, dane GUS).....	34
Rysunek 7. Najważniejsze powody przyznania pomocy. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w latach 2015 – 2017. (Opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów)	52
Rysunek 8. Budżet Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Czernichów w 2017 roku.....	64
Rysunek 9. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2012 – 2016. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów) .	65
Rysunek 10. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w gminie Czernichów?	68
Rysunek 11. Czy gmina Czernichów jest dobrym miejscem do życia?	68
Rysunek 12. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem bezpieczeństwa mieszkańców.	69
Rysunek 13. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem jakości środowiska naturalnego.	70
Rysunek 14. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem dostępności i jakości transportu zbiorowego.....	70
Rysunek 15. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem dostępności terenów zielonych, rekreacyjnych.....	71
Rysunek 16. Ocena warunków życia w gminie Czernichów pod względem jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.....	72
Rysunek 17. Czy interesuje się Pan/Pani tym co dzieje się na terenie gminy Czernichów?	72
Rysunek 18. Czy czuje się Pan/Pani dobrze poinformowany/poinformowana o działaniach podejmowanych i realizowanych przez władze gminy?	73
Rysunek 19. Czy Pani/Pana zdaniem mieszkańcy gminy mają duży wpływ na decyzje podejmowane przez władze lokalne?	73
Rysunek 20. Które dziedziny Pana/Pani zdaniem powinny być szczególnie wspierane i priorytetowo realizowane przez władze lokalne.....	74
Rysunek 21. Jaka jest skala problemu uzależnień od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych na terenie gminy Czernichów?	75
Rysunek 22. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Czernichów.	76

Rysunek 23. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie gminy Czernichów. 77

Rysunek 24. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje potrzeba instytucjonalnego wsparcia rodziców w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie gminy Czernichów..... 78

Rysunek 25. Jakich placówek Pani/Pana zdaniem brakuje na terenie gminy Czernichów? 79

Rysunek 26. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie gminy Czernichów. 79

Rysunek 27. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie gminy Czernichów..... 80

Rysunek 28. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie gminy Czernichów. 81

Rysunek 29. Ocena stopnia zaangażowania i kierunki działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców gminy Czernichów. 82

Spis tabel:

<i>Tabela 1. Ludność gminy Czernichów oraz powiatu żywieckiego według kategorii na koniec 2017 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>13</i>
<i>Tabela 2. Saldo migracji wewnętrznych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>14</i>
<i>Tabela 3. Saldo migracji zagranicznych w gminie Czernichów w latach 2010 – 2017. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 4. Przestępstwa popełnione w gminie Czernichów w 2017 roku. ....</i>	<i>32</i>
<i>Tabela 5. Branże i liczba podmiotów w gminie Czernichów na dzień 31.12.2017r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 6. Działania Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego/Grupy roboczej w 2017 roku. ....</i>	<i>40</i>
<i>Tabela 7. Liczba rodzin, którym przyznano zasiłki w latach 2015 – 2017. ....</i>	<i>46</i>
<i>Tabela 8. Liczba złożonych wniosków do GKRPA, liczba spraw skierowanych do Sądu w latach 2015 - 2017 roku.....</i>	<i>47</i>
<i>Tabela 9. Przyczyny udzielenia świadczeń z pomocy społecznej w latach 2014 – 2017. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów) .....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 10. Liczba osób, którym udzielono pomocy, liczba przyznanych świadczeń pieniężnych, niepieniężnych oraz liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych w latach 2014 – 2017.....</i>	<i>53</i>
<i>Tabela 11. Liczba wniosków i wydanych decyzji z zakresu świadczeń rodzinnych w 2017 roku. ....</i>	<i>59</i>
<i>Tabela 12. Realizacja świadczeń rodzinnych w 2017 roku .....</i>	<i>59</i>
<i>Tabela 13. Wypłata funduszu alimentacyjnego w 2017 roku. ....</i>	<i>60</i>
<i>Tabela 14. Liczba wniosków i decyzji programu 500+ w 2017 roku. ....</i>	<i>62</i>
<i>Tabela 15. Liczba świadczeń, liczba rodzin, realizacja świadczeń programu 500+. ....</i>	<i>62</i>
<i>Tabela 16. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w latach 2013– 2017. (opracowanie na podstawie danych GOPS Czernichów).....</i>	<i>65</i>
<i>Tabela 17. Charakterystyka badanej próby – płeć, wiek oraz grupa społeczno-zawodowa respondentów. ....</i>	<i>67</i>
<i>Tabela 18. Jakie działania powinien podjąć samorząd lokalny w celu rozwiązania najważniejszych problemów społecznych, z którymi borykają się mieszkańcy gminy Czernichów. ....</i>	<i>83</i>